

ČASOPIS IZ SVETA NAUKE I PRAKSE U PČELARSTVU

PČELAR

GODINA CX, BROJ 9, SEPTEMBAR 2007. ISSN 0350-431- X

www.spos.info

tema broja

ZAŠTO NESTAJU PČELE

aktuelno

POŽARI U SRBIJI

PČELAR - časopis iz sveta nauke i prakse u pčelarstvu

Izdavač

SAVEZ PČELARSKIH ORGANIZACIJA SRBIJE

Molerova 13, 11000 Beograd,

011/2458 640, 064/40 191 63

spos@sezampro.yu, www.spos.info

**The Magazine of Serbian Beekeeping
BEEKEEPER**

The Beekeeping Association of Serbia
Serbia, 11000 Belgrade, Molerova St. 13

Predsednik SPOS-a

dipl. inž. **Živoslav Stojanović**

Milana Martinovića Metalca 4, 24413 Palić

024/753 771, 063/510 598, zobrad@yunord.net

Glavni i odgovorni urednik

Milanka Vorgić

Olge Petrov 24, 21000 Novi Sad

021 372 277, 063 586 513, vorgicbe@sezampro.yu

Izdavački savet

Prof. dr **Jovan Kulinčević** (Beograd)

Dr **Nada Dugalić-Vrndić** (Beograd)

Prof. dr **Zoran Stanimirović** (Beograd)

Dr **Saša Orlović** (Novi Sad)

Mr **Nebojša Nedić** (Beograd)

Nenad Terzić (Beograd)

Zaharije Trnavčević (Beograd)

Žarko Živanović (Sremski Karlovci)

Branislav Radojić (Šid)

Redakcija

Dr **Nada Plavša** (Novi Sad)

Dr **Goran Jevtić** (Kruševac)

Mr **Aneta Georgijeva** (Knjaževac)

Slađan Rašić (Beograd)

Dejan Kreculj (Kovin)

Živka Vljaković (Zemun)

Miloš Antonić (Koceljeva)

Dragutin Gajić (Veliko Gradište)

Milivoje Perović (Kuršumlija)

Veroljub Umeljčić (Kragujevac)

Zoran Sević (Ljubovija)

Članovi redakcije iz inostranstva

Vladimir Auguštin (Metlika - Slovenija)

Borisav Brnjada (Bar - Crna Gora)

Ferid Belatić (Tuzla - BiH)

Amir Demirović (Sanski Most - BiH)

Milan Isidorović (Sutomore - Crna Gora)

Dr med. **Stipan Kovačić** (Darda - Hrvatska)

Branko Končar (Kozarac - BiH)

Mr **Goran Mirjanić** (Gradiška - BiH)

Aleksandar Mihajlovski (Skoplje - Makedonija)

Franc Prezelj (Kamnik - Slovenija)

Dr **Zlatko Puškadija** (Osijek - Hrvatska)

Milorad Čeko (Banja Luka - BiH)

Dr **Irena Džimrevska** (Skoplje - Makedonija)

Franc Šivic (Ljubljana - Slovenija)

Lektor i korektor

Bogdanka Petrović

Tehnička priprema

Nenad Delibos

Tiraž

14.500 primeraka

Štampa

Kolor pres - Lapovo

tel. 034/853-715, 853 560, kolorpres@ptt.yu

Fotografija na naslovnoj strani

"Simbioza - cigansko perje i pčela"

Milanka Vorgić

Istorija časopisa

Prvi ilustrovani časopis za pčelare štampan je 1883. godine u Beogradu pod imenom "Pčela." Potom je štampan "Srpski pčelar", 1. oktobra 1896. godine u Sremskim Karlovcima. Od 1899. godine nastavlja da ga izdaje Srpska pčelarska zadruga u Rumi. "Pčelar", organ Srpskog pčelarskog društva, izlazi od 1. januara 1898. godine u Beogradu. U Januaru 1934. godine spojili su se "Pčelar" i "Srpski pčelar" i od tada izlaze pod nazivom "Pčelar".

Ukazom predsednika SFRJ "Pčelar" je 1973. godine odlikovan Ordenom zasluga za narod sa srebrnim zracima za izvanredne zasluge, popularisanje i unapređenje pčelarstva, a Kulturno-prosvetna zajednica Srbije dodelila mu je 1984. godine Vukovu nagradu za doprinos kulturi u Srbiji.

Članstvo u SPOS-u

Članstvo u Savezu pčelarskih organizacija Srbije ostvaruje se preko društava pčelara po slobodnom izboru. Članarina u 2007. godini za članove iz Srbije iznosi 1.100 dinara, iz Republike Srpske 28,8 KM, iz Hrvatske 228 kuna, iz Slovenije 5.273 tolar, za pčelare iz Crne Gore, Makedonije i ostalih stranih zemalja gde se časopis šalje poštom 32 €, a gde se šalje avionom 40 €. Članstvo podrazumeva dobijanje 12 brojeva časopisa godišnje.

Račun SPOS-a: 160-17806-08

Saradnja sa časopisom

Rukopisi i fotografije se ne vraćaju. Redakcija zadržava pravo redigovanja tekstova. Za sadržaj tekstova odgovaraju autori, a za sadržaj oglasa oglašivači. Listovi koji preuzimaju radove iz časopisa "Pčelar" dužni su da jasno navedu izvor informacija.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
638.1

PČELAR: časopis iz sveta nauke i prakse u pčelarstvu/ glavni i odgovorni urednik
Milanka Vorgić. God. 1, br. 1. (januar 1898) - . - Beograd: Savez pčelarskih organizacija Srbije
- (Lapovo: Kolor pres) - 24 cm
Mesečno
ISSN 0350-431X = Pčelar
COBISS.SR-ID 15913218

APISLAVIA

APIMONDIA
Foundation

Dejan Kreculj	
Apimeteorološka prognoza	385
Zoran Sević	
Pismo pčelarima	387
Dejan Kreculj	
Zašto nestaju pčele?	388
Hulija Hejli	
Nosema Ceranae krivac ...	391
Vitomir Ćirić/Milenko Gvozdić	
Požari	393
Nedeljko Božić	
Umesto zimnice - katastrofa	394
Milan Vraštanović	
Zašto polunastavke ...	396
Živoslav Stojanović	
Da li nas je suncokret izdao	398
Milanka Vorgić	
VIII likovno saborovanje	399
Nada Plavša	
Nozemoza	400
Sladjan Rašić	
Genetika medonosne pčele	402
Miha Kamplet	
Čišćenje saća	404
Biljana Vorkapić	
Viktorijaol	405
Ružica Igić/Živoslav Stojanović	
Cigansko perje	406
Miloš Antičić	
Srpska crkva i pčelarstvo	410
Žarko Živanović	
Šta mogu đaci u karlovačkoj bogosloviji	412
Dikosava Miloradović	
Pčela kao sudbina	413
Duško Grbović	
Sto deset godina prvog pčelarskog zbora	414
Vitomir Ćirić	
U Papratni proslavljen Sv. Prokopije	416
Slobodan Marjanović	
Gorak miris meda i bora	417
Vesti	417
Izložbe	420

APIMETEOROLOŠKA PROGNOZA ZA SEPTEMBAR

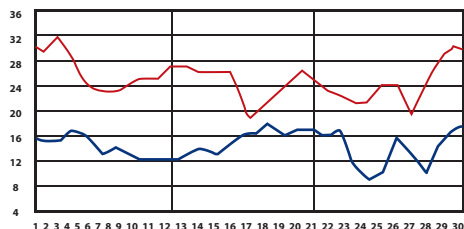
Nakon nezapamćeno vreloug leta, prema predviđanjima meteorologa, u septembru će u našim krajevima biti lepo i prijatno vreme. U prvoj polovini meseca vreme će biti sa dosta, tokom leta toliko željno iščekivanih padavina koje će uz temperature koje će biti između petnaestak stepeni u jutarnjim satima, do oko 25. stepena Celzijusove skale oko podneva, omogućiti vrednim pčelicama da obezbede solidne zalihe zimnice.

Već u prvoj dekadi očekuje se gotovo polovina dana sa kišom, ponegde uz grmljavinu. Vreme će biti uglavnom tiho, bez značajnijeg vetra, pa su krajem ovog perioda ponegde moguća i maglovita jutra. Statistički, vreme će bitinalik razvoju vremena kakvo je bilo 1991. godine, što na lokacijama sa povoljnom florom može stimulatívno da utiče na uzgoj zimskih pčela - onih koje će morati svojom vitalnošću da dosegnu odgoj prvog legla krajem zime, a njih treba poštediti prerade saharoze.

Zato neizostavno, odmah početkom meseca treba proveriti zalihe i razmeštaj hrane i, ako je nema dovoljno, najdalje do sredine meseca dopuniti zalihe. Ako do sada nije urađeno, obavezno proveriti kvalitet i raspored saća, a uz to obratiti pažnju na eventualno prisustvo medljike. Mada se očekuje toplo vreme sa dovoljno vlage, a time i unos, ne treba smetnuti s uma opasnost od grabeži.

U drugoj polovini meseca očekuje se nešto hladnije, ali nesumnjivo prijatno vreme, uz nešto padavina i temeprature koje će omogućiti ugodan rad na pčelinjaku. Zato ne treba žuriti sa uklanjanjem medišnih nastavaka, ali se valja usredsrediti na zaštitu od unutrašnjeg neprijatelja, varoe, i brojnih spoljašnjih – osa, stršljenova, leptira-medojeda, miševa... Ne čekati da inje pokrije pčelinjak da bi se postavila zaštita od udara vetra; sada je to mnogo prijatnije raditi.

SEPTEMBAR

Izvršni odbor SPOS-a na sednici održanoj 25. avgusta 2007. godine razmatrao je, uz puno uvažavanje, pisma pristigla povodom odluka vezanih za usvajanje ostavke prethodnog glavnog i odgovornog urednika časopisa "Pčelar" i koordinatora SPOS-a i doneo sledeće:

1. Izvršni odbor se zahvaljuje svima koji su pisali sa ciljem da poboljšaju rad IO
2. Sve dobronamerne predloge uzeće u obzir u svom daljem radu
3. Izvršni odbor ne želi da polemíše sa nekorektnim stavovima iz pisama jer bi to ometalo operativni rad IO i članstvo ne bi imalo koristi od toga.

Izvršni odbor SPOS-a

Redakcija časopisa "Pčelar" zahvaljuje se dosadašnjim članovima i Izdavačkom savetu koji su svojim znanjem i stručnošću doprineli unapređenju pčelarstva. Izvršni odbor SPOS-a, na sednici održanoj 25. avgusta 2007, na predlog gl. i odg. urednika imenovao je nove članove Redakcije i Izdavačkog saveta.

Redakcija

Obaveštenje za pretplatnike časopisa Pčelar u Republici Srpskoj

POŠTOVANI,

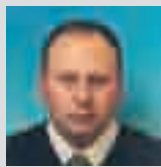
Broj 7 (jul) časopisa „Pčelar“ do Vas stiže zajedno sa avgustovskim brojem. Zašto je došlo do takvog zakašnjenja? JP PTT Srbije promenilo je cene nekih poštanskih usluga, pa poštarina za Republiku Srpsku nije kao unutrašnja nego kao međunarodna. To znači da je cena sa 15 dinara po primerku povećana na 90 dinara. Nismo mogli da pošaljemo julski broj jer smo slanjem majskog broja iscrpeli sva predviđena finansijska sredstva. Posle pregovora sa rukovodstvom pošte našli smo način za slanje u tzv. „M“ vrećama, ali je problem u tome što svi časopisi moraju da idu na jednu adresu, tj. nijedan ne sme da bude pojedinačno adresovan. Svi koji su se pretplatili preko pčelarske zadruge „Žalfija“ u Trebinju radi preuzimanja časopisa moraće njima da se jave telefonom na broj: 059 273 810, Rade Kozjak. Ukoliko žele da im se časopis „Pčelar“, kao i do sada dostavlja na kućnu adresu, imaju dve mogućnosti: 1) da na račun Saveza pčelarskih organizacija Srbije (160-17806-08) doplate 700 dinara, kao razliku u ceni za međunarodnu poštarinu, uplatom u Srbiji ili preko zadruge u Trebinju; 2) da u dogovoru sa ljudima iz zadruge u Trebinju, uplatom na njihov račun, časopis koji bismo slali u „M“ vrećama, od njih dobijaju na kućnu adresu. Svi koji su se pretplatili preko Saveza pčelara Tuzlanskog kantona će, kao i do sada, to činiti preko njih, dok će svi ostali koji su se pretplatili preko dugih udruženja u Republici Srpskoj ili pojedinačno, direktnom uplatom na račun SPOS-a, morati da se jave pčelarskom udruženju „Semberija“ ul: Galac 66, 76300 Bijeljina ili na telefon: 055 205 491, Milorad Tešić i da se sa njima dogovore o preuzimanju časopisa. Ovi pretplatnici mogu i dalje da dobijaju časopis „Pčelar“ na kućnu adresu, ali je potrebno da doplate 700 dinara na račun 160-17806-08, i to uplatom u Srbiji, kao i za osnovnu uplatu. I oni mogu, u dogovoru sa ljudima iz Bijeljine, uplatom na njihov račun za unutrašnju poštarinu R. Srpske, časopis iz „M“ vreća da dobijaju na kućnu adresu.

Izvinjavamo se zbog novonastale situacije i nadamo se da će se naša saradnja uspešno nastaviti.

U Beogradu, 02.08.2007.

Savez pčelarskih organizacija Srbije

Dipl. ing. Zoran Sević
Planinska bb.
15320 Ljubovija
(015) 662-041
(065) 662-0-411
e-mail: sevke@ptt.yu

PISMO PČELARIMA ZA SEPTEMBAR

Septembar je prvi mirniji mesec u kojem nema neke veće aktivnosti pčela u košnici, ali ima niz poslova koje pčelar treba da uradi da bi spokojno dočekaو zimu sa svojim pčelicama.

U prvoj dekadi meseca treba pregledati pčelinja društava (ako to već nije urađeno) radi utvrđivanja prisustva meda medljikovca u košnicama. Poznato je da visoke temperature krajem jula i avgusta, kakve su bile ove godine, mogu da stvore povoljne uslove za pojavu medljike koju pčele sakupljaju i unose u košnice. Ta pojava je retka, jednom u deset godina unos medljikovca bude povećan. Tada moramo biti veoma oprezni u pripremi pčela za zimu. O tome nekom drugom prilikom, jer ova godina nije takva. Ali, treba znati da med medljikovac nije dobar za zimovanje pčela. Ako ga u košnicama ima u značajnijim količinama mora se izvrcati. U ramovima se prepoznaje po tome što ga pčele poklapaju delimično sa otvorima na vrhu ćelije, ili ga ne uopšte ne poklapaju.

Ova godina je po mnogo čemu specifična. Priroda nije dala dovoljno nektara da pčele same obezbede hranu za zimu i on se nadoknađuje prihranom. Pripremiti sirup od 3 kg šećera i 2 litra vode. Kasno popodne ili uveče, oprezno, da

Dobra matica, dobro leglo, dobar i roj

ne bi došlo do grabeži, pčele prihraniti sa jednom do tri litre sirupa po košnici, u zavisnosti od rezerve hrane. Do 10. septembra prihranu obaviti u brdskoplaninskim predelima, a u toplijim krajevima do 20. septembra.

Da bi se podstakao unos polena u košnice, pčele

treba prihraniti nekoliko puta sa 0,2 litra ređeg sirupa vode i šećera (odnos 2:1). Unos polena u ovo doba godine je vrlo važan jer ga pčele

Puni ramovi u kamionu

smeštaju u centralne ramove košnice. Odatle ga uzimaju kad krene prvo leglo u januaru, a on je tada neophodan. U ovom periodu teško je primetiti rezerve polena jer su ćelije saća polenom napunjene do 1/3, dopunjene medom i poklopljene.

Preporučljivo je ujutro posmatrati ponašanje pčela ispred leta radi utvrđivanja postojanja eventualnog bezmatka. Košnice u koje pčele ne unose normalno polen i normalno ne izleću i uleću, već se zadržavaju i lepršaju krilima, kružno se kreću po letu, treba pregledati. Obično su to društva bez matice. Kad otvorimo takvu košnicu, čućemo snažno neprekidno brujanje pčela. Pregledom možemo naići na dva slučaja bez matice.

Prvi slučaj - u košnici nema matice i povučeni su matičnjaci. Tada rušimo matičnjake jer je u septembru kasno za njenu oplodnju. Vadimo dva prazna ili dva loša rama i umesto njih u središnji deo košnice stavljamo dva nova. Njih uzimamo iz dva jaka društva - po jedan ram sa pripadajućim pčelama, leglom i polenom. Stavljamo ih u bezmatak, a između ta dva rama kavez sa maticom iz rezerve. U društvima iz kojih vadimo ramove moramo obavezno pronaći maticu.

Drugi slučaj - u košnici je lažna matica i nosi neoplođena jaja, što je mnogo gore. Iz takve košnice vadimo četiri najlošija rama. Umesto njih u središnji deo košnice dodajemo četiri rama sa pčelama i leglom izvađena iz četiri jaka društva

¹ Rođen 30. marta 1967. godine u Ljuboviji, SO Ljubovija. Diplomirani inženjer mašinstva, zaposlen u Ministarstvu unutrašnjih poslova, na radnom mestu komandira stanice granične policije Ljubovija. Pčelarstvom se bavi od malih nogu, trenutno pčelari na stacionarnom pčelinjaku sa 50 LR košnica i pokretnim pčelinjakom od 79 proizvodnih i 58 pomoćnih AŽ košnica sa ramom 40x30 cm (original ram položke).

- po jedan iz svakog. Između tih ramova stavljamo kavez sa maticom iz rezerve. Ovo se radi samo ako su bez matice jaka ili srednje jaka društva (ako imaju najmanje šest gusto zaposednutih ulica pčela). Ako je bezmatak slab treba ga spojiti sa srednje jakim društvom, nekom od metoda spajanja, ali samo ako su pčele zdrave. Podrazumeva se da treba zazimiti i određeni broj rezervnih matice – u nukleusima ili pomoćnim društvima - jedna matica na tri zazimljena pčelinja društva. Bolje je raditi sa pomoćnim društvima.

U septembru je potrebno na par društava probno tretirati pčele protiv varoe (glavno tretiranje je završeno još u avgustu). Ako varoa značajnije otpada (to možemo efikasno pratiti kod žičanih podnjača) treba istretirati ceo pčelinjak, ako ne - to je znak da smo uspešno izašli na kraj sa varoom i nije potrebno dodatno tretiranje. U toku zime, kad nema legla u košnicama, (obično u decembru)

Kamion na paši

treba još jednom tretirati pčele protiv varoe - kad to vremenski uslovi dozvole. Ovo tretiranje je vrlo važno jer tada nema legla i varoa je na pčelama, pa smo mirni do narednog tretiranja u avgustu.

U septembru, kad temperature padaju ispod 12 stepeni, moramo suziti leta po visini 6 mm i po dužini 100-120 mm. Ovo je vrlo važno jer ispod te temperature pčele počinju da se skupljaju u klube. Ako leto nije suženo, može da uđe miš u košnicu i da napravi "haos sa saćem u donjem nastavku" (nastavak je postavljen za zimske uslove - medišni prazan dole, a plodišni preko njega). Kad pčele nisu u klubetu stražarice na letu ne dozvoljavaju ulazak glodarar u košnicu.

Prilikom obavljanja svih ovih pčelarskih poslova mora se voditi računa i o ispravnosti košnica. Oštećene delove košnica zameniti novim ili ih popraviti. Delove koji su za farbanje zameniti i u toku zime ih zaštititi kako bi duže trajali. Septembar je idealan za to.

Ako smo sve ovo ispoštovali, možemo mirno da zimusimo i čekamo proleće.

ZAŠTO NESTAJU PČELE?

Dejan Kreculj
Beograd, Svetogorska 35/2
e-mail: medija@hemo.net

Početak godine širom Sjedinjenih Država došlo je do masovnog nestajanja pčelinjih društava. Ovom nepoznatom pojavom bilo je zahvaćeno više od trideset saveznih država, a gubici se procenjuju na preko dva miliona pčelinjih zajednica. Dennis van Engelsdorp, specijalista državnog Departmana za poljoprivredu (USDA) za "Discovery News" kaže: "Nazvali smo to poremećajem nestajanja pčelinjih društava (CCD) pošto nazivanje bolešću može biti netačno sve dok ne ustanovimo uzroke, ali smo prilično sigurni, ne u potpunosti, da je reč o zaraznoj bolesti."

Jedan od prvih koji je ustanovio gubitke je Dave Hackenberg iz Luisburga (Lewisburg), koji je izgubio oko 3000 košnica. On sa svojim sinom svake godine odlazi na Istočnu Obalu kao i mnogobrojni seleći pčelari koji krstare američkim kontinentom. Ove sezone, Hackenberg je doselio svoje košnice na Floridu 10. oktobra, kao što je činio već 40 godina. U novembru, neke košnice su već bile prazne, a u ostalim ostale su šačice pčela.

"National Honey Board" je odmah obezbedio 13.000 dolara za formiranje radne grupe u kojoj su bili istraživači sa fakulteta, državni zvaničnici, stručnjaci iz ove oblasti i predstavnici pčelarske

CCD U SEVERNOJ AMERICI

foto: Dejan Krculj

Pojačana straža na letu

industrije kako bi se ispitali uzroci, razvila strategija delovanja i utvrdile preporuke pčelarima u vezi sa CCD. Do sada je ova cifra premašila 7 miliona dolara. Vodeći stručnjak USDA laboratorije u Beltsville-u Jeffrey S. Pettis kaže da radnici koji otvaraju košnice radi provere izveštavaju da stanje nije dobro. Prema njegovim rečima, "zimski gubici znaju katkad da budu veliki, ali ovo je neviđeno. Kad se mrtvi i umirući insekti budu prikupili i analizirali videće se koje su od mnogobrojnih sumnji opravdane."

Ni evropski pčelari nisu ostali pošteđeni. Kad su pčelari severne Evrope prvi put ove godine otvorili svoje košnice kako bi proverili stanje prezimljavanja, bili su neprijatno iznenađeni: neutvrđeni razlog izazvao je uginuće hiljade pčelinjih društava. Posledice se već nagoveštavaju, i to prvenstveno u oprašivanju poljoprivrednih kultura.

Zlokobnim izveštajima iz SAD-a o ogromnim gubicima nepoznatog uzroka prethodila je serija neobjašnjivih, ali vrlo ozbiljnih gubitaka na pčelinjacima u Poljskoj, Grčkoj, Italiji, Španiji i Portugalu u poslednjih nekoliko godina. Sličnih teških gubitaka verovatno je bilo i u drugim zemljama, ali se opravdano sumnja da o njima, iz nekih razloga, nije izveštavano.

"Situacija je veoma ozbiljna, ali niko još ne razume uzrok ovim munjevitim stradanjima pčelinjih društava", objašnjava Dr Max Watkins, tehnički direktor Vita (Europe) Ltd, najveće svetske kompanije za proizvodnju sredstava za zdravstvenu zaštitu pčela, član evropske radne grupe naučnika oformljene zbog ove alarmantne situacije. "Veoma je širok dijapazon pretpostavki

o mogućim uzrocima, od delovanja pesticida i povećanja solarnog zračenja zbog slabljenja ozonskog omotača pa do opadanja plodnosti matica i korišćenja neadekvatnih tretmana pčelinjih društava. Odgovor još ne znamo – pojedini mogući uzroci se još pručavaju i samo svestrano objedinjavanje činilaca može dovesti do saznanja o uzrocima stradanja pčelinjaka. Ovaj fenomen je vrlo alarmantan posebno zbog ogromnog značaja za poljoprivredu zbog oprašivanja koje direktno utiče na prinose."

"To je istinska misterija" nastavlja Max Watkins. "Tražimo od pčelara da nas izveštavaju o gubicima i temeljno ispituju i analiziraju svoje košnice. U SAD je veoma teško doći do adekvatnih uzoraka i dovoljno detaljnih izveštaja. Iz dostupnih izveštaja, međutim, primetno je da mnogi pčelari koriste neregistrovana sredstva zaštite protiv varoe, što ne mora biti presudno, ali može biti značajan faktor."

Simptomi stradanja društava širom Evrope i Severne Amerike su različiti. Generalno, do gubitaka dolazi u pozno leto i u rano proleće. Protekle zime širom Sjedinjenih Država ono se ogledalo u tome da su stare pčele dvostruko brže nestajale, dok matica i mlade pčele nisu mogle to da proprate; mlade radilice nisu bile spremne za prikupljanje polena i nektara, a bilo ih je nedovoljno za održanje društva.

Prošle godine, u Velikoj Britaniji takođe su zabeleženi, istina ne u značajnom broju, slučajevi iščezavanja pčelinjih društava iz košnica (nazvano fenomenom Marie Celeste) u kojima nisu ostajale pčele kako bi se obavile post-mortem analize.

Šta se ovih letnjih dana događa u Sjedinjenim Američkim Državama? Kako izveštava kanadska "Central Beekeepers Alliance" 6. jula "trenutno stanje u SAD je veoma teško; između 50 i 90 procenata pčelinjih društava u 35 saveznih država uginulo je usled CCD-a". Proizvodnja meda i voska ovde nije u centru pažnje, ali ono što vitalno ugrožava taj deo poljoprivrede je nezamenljiva

Misterija - ovaj ram iz košnice u Džordžiji dao je svega nekoliko izletnica

uloga medonosne pčele u oprašivanju useva. Ističe se poseban značaj u oprašivanju pasulja koji čini trećinu namirnica koje se koriste u SAD. Reč je o poslu vrednom 15 milijardi američkih dolara! Iako proizvodnja mleka počinje oprašivanjem deteline, pčele koje godinama ugrožavaju varoa, nozema, drugi insekti i neprijatelji, masovno stradaju i od pesticida, a sada se pojavila i nerazjašnjena CCD."

Malcolm T. Sanford, sa Floride, 21. jula dostavio je sledeću važnu informaciju u vezi sa sprovođenjem akcije Američke pčelarske federacije u kojoj se kaže da su neophodne trenutne akcije: "U ponedeljak moramo pozvati Vašington zato što nam nije sve jasno. Kada je 19. jula Komitet završio agrarni budžet utvrđeno je da nisu uključena dodatna sredstva za istraživanje CCD-a i rešavanje ostalih pčelarskih problema." Pčelari se pozivaju na hitnu akciju tako što će se obratiti svojim kongresmenima (dat je spisak imena i telefona za kontakt) kako bi se pokrenula rasprava o ovom problemu pred američkim Kongresom. Kao ključne ličnosti navode se kongresmeni iz Minesote i Kalifornije, kao predsedavajući potkmitetu za pčelarstvo i proizvodnju meda. Mada bez podrške demokrata, kalifornijski republikanski kongresmen podneo je amandman za dodelu dodatnih pet miliona dolara samo za istraživanje CCD-a.

Sobzirom na ozbiljnost situacije i ogroman značaj

pčela u savremenoj poljoprivrednoj proizvodnji, angažovanje svetskih eksperata i sve izdašniju materijalnu potporu, očigledno je da je reč o vrlo složenoj i nauci još uvek nejasnoj pojavi, fenomenu ili sindromu, kako se još uvek karakteriše. "Kako je tačan mehanizam CCD-a još nejasan - pesticidi, patogeni, loša ishrana (paša), slabljenje imuniteta, grinje, gljivice, genetski modifikovane biljke, način pčelarenja (kao što je upotreba antibiotika, dug transport), elektromagnetna zračenja, klimatske promene ... mogu biti uzročnici. Možda je neki od pojedinačnih faktora uzročnik, ali i njihova kombinacija (delujući nezavisno na različitim poljima ili u tandemu)", polazne su osnove Programa USDA donete u julu ove godine.

Ovom problemu prišlo se zaista ozbiljno, multidisciplinarno, pa kako navodi "Science news" od 28. jula (Vol. 172, №. 4, strana 56) među brojnim naučnicima koji tragaju za rešenjem našao se i Ian Lipkin sa saradnicima iz Centra za imunopatogenezu i infektivne bolesti Mailman School of Public Health, na Kolumbija univerzitetu. U naučnom svetu poznat je još od 1999. godine kad je u Njujorku postigao uspeh u oblasti encefalitisa utvrđivanjem opskurnog virusa nazvanog West Nile. Njegova laboratorija je razvila precizne puteve za otkrivanje još neispitanih patogena širom sveta korišćenjem brzih genetičkih sekvenci.

Oprašivanje nekih poljoprivrednih kultura (podaci za 2006. godinu, izvor USDA)

	Vrednost u milijardama US\$	Procenat učešća pčela u oprašivanju	Učešće u oprašivanju useva...	
			pčele	drugi insekti
Soja	\$19.7	5%		
Pamuk	5.2	16		
Grožđe	3.2	1		
Badem	2.2	100		
Jabuke	2.1	90		
Narandže	1.8	27		
Kikiriki	0.6	2		
Kajsije	0.6	2		
Jagode	0,5	90		

NOSEMA CERANAE KRIVAC ZA MASOVNI NESTANAK PČELA NA ZAPADU!

Španski naučnici tvrde da su otkrili uzrok masovnog nestanka pčela u Evropi i Americi.

Azijski parazit ubija pčele na Zapadu – tvrde oni.

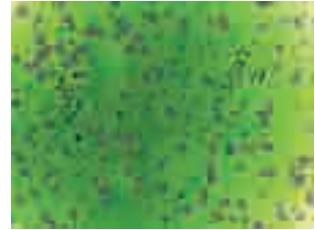
Julia Hayley, MADRID, 18. jul (Reuters) – Parazit uobičajen kod azijskih pčela proširio se u Evropu i Ameriku i stoji iza masovnog nestanka pčela u mnogim zemljama, tvrdi španski naučnik koji je godinama istraživao taj fenomen. Krivac je mikroskopski parazit *Nosema ceranae*, kaže Mariano Higes, koji vodi tim naučnika u vladinom Istraživačkom pčelarskom centru u Guadalahari, provinciji istočno od Madrida, srcu španske industrije meda. On i njegove kolege su analizirali hiljade primeraka pogođenih košnica u mnogim zemljama.

Sumrak pčelarstva - poluprazni pčelinjaci

"Počeli smo 2000. godine sa hipotezom da su uzročnici bili pesticidi, ali smo tu opciju uskoro isključili," rekao je Reutersu. Tragovi pesticida bili su prisutni samo u malim proporcijama a pčele su ugibale i miljama daleko od poljoprivrednog zemljišta. Zatim su isključili i varou koju je lako primetiti i koje nije bilo u većini inficiranih košnica. Duže vreme Higes i njegove kolege smatrali su da *Nosema apis*, ubija pčele. "Videli smo spore, ali su simptomi bili mnogo drugačiji i dešavalo se to i po suvom vremenu. Zatim je odlučio da uradi DNA parazita i otkrio da je reč o azijskoj varijanti *Nosema ceranae*. Azijske pčele su manje osetljive ali evropske mogu nestati za nekoliko dana u laboratorijskim uslovima."

"*Nosema ceranae* je mnogo opasnija i živi i na toplom i na hladnom. Košnica se može zaraziti u roku od 2 meseca, a celo društvo da kolabira za 6 - 18

Nosema ceranae

meseci," kaže Higes, čiji je tim izdao nekoliko članaka o toj temi. "Nema sumnje da je to *Nosema ceranae* i mislim da je 50% španskih košnica inficirano", kaže on. Španija sa 2.3 miliona košnica domaćin je četvrtine pčela Evropske unije.

Njegov tim je takođe identifikovao ovaj parazit na pčelama u Austriji, Sloveniji i u drugim delovima Evrope i pretpostavlja se da je došla iz Azije. Sad izgleda da je prešla Atlantik i ima je u Kanadi i Argentini, kaže on.

Španski istraživači nisu testirali primerke iz Amerike gde su pčele takođe masovno nestajale.

Tretman protiv *Nosema ceranae* je efikasan i jeftin - 1 evro po košnici, 2- godišnje, ali pčelari se moraju prvo uveriti da je problem taj parazit.

Teorija da su problem mobilni telefoni je isključena, jer, ističe Higes, pčele koriste ugao Sunca za navigaciju, a ne elektromagnetne frekvencije. Drugi elementi, kao suša ili pogrešan tretman, mogu igrati delimičnu ulogu u slabljenju pčelinje rezistencije, ali je Higes ubeđen da je azijski parazit glavni ubica.

CCD - katastrofalni gubici

DEPARTMAN ZA POLJOPRIVREDU SAD (USDA) SLUŽBA ZA ISTRAŽIVANJA U POLJOPRIVREDI (ARS)

VAŠINGTON, 13. jula 2007 – Gale Buchanan iz Sekretarijata za istraživanje, obrazovanje i ekonomiju Departmana SAD za poljoprivredu, objavio je da su istraživači USDA završili akcioni plan za CCD medonosnih pčela.

"Ove godine u Americi je bilo dovoljno pčela za oprašivanje useva, ali pred pčelarima je veliki problem koji će se osetiti već naredne godine i kasnije," kaže Buchanan. "Ovaj akcioni plan predviđa okvir koordiniranog rada kojim bi bila obuhvaćena sva istraživanja potrebna da dovedu do rešenja problema koji je u osnovi CCD-a".

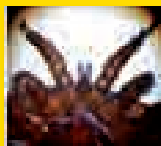
Akcioni plan koordinira federalnu strategiju u odgovornosti za CCD. On određuje više komponenata: (1) nadzor i prikupljanje

neophodnih podataka, (2) analizu uzoraka radi utvrđivanja prevladajućih kod različitih bolesti i patogena, izloženosti pesticidima ili drugim neuobičajenim faktorima, (3) kontrolisane eksperimente za pažljivu analizu potencijalnih uzročnika CCD-a i (4) razvijanje novih metoda radi unapređenja opšteg zdravlja pčela i redukovanja njihove osetljivosti na CCD i ostale poremećaje.

Kao mogući uzročnici CCD-a identifikovani su: (1) novi, još neotkriveni patogeni, (2) nove pčelinje bolesti ili paraziti, (3) stres zbog okruženja i/ili prirodni i (4) pesticidi. Ovi faktori će se naći u fokusu istraživanja koja doprinose iznalaženju uzroka CCD-a, samostalno ili u kombinaciji.

Šta je stvarni uzrok?

varoa?

zračenje?

nepoznati patogeni?

pesticidi?

stres?

ili ...???

Čitav Akcioni plan može se naći na adresi
www.ars.usda.gov/is/br/ccd.

POSLE POŽARA U DELIBLATSKOJ PEŠČARI PREDSTOJE GODINE OPORAVKA

Druga polovina jula ostaće upamćena u Srbiji po desetinama požara koji su uništili stotine hektara šuma i drugog rastinja. Šteta se procenjuje na milione evra, mada stručnjaci ističu i takozvanu drugu stranu posledica vatrene stihije, za čije saniranje su potrebne godine.

Iako nema preciznih podataka o odnosu borovih i bagremovih šuma, livada i drugog rastinja, požarom je u Deliblatskoj peščari bilo obuhvaćeno oko 500 hektara. Šteta je, prema rečima ministra za zaštitu životne sredine Saše Dragina, veća od milion evra. Tu su i vredna stabla belog i crnog bora kojima treba više od 30 godina da porastu.

Šteta je velika i zbog specifičnog pašnjaka za pčele. Osim bagremove šume stradala su strništa i izuzetno plodonosne cvetne livade. Južnobanatski pčelari nemaju precizne podatke o šteti koja se odražava na njihovu delatnost, ali su posledice drastične i kilometrima dalje od mesta koja su bila zahvaćena požarom.

Nedavno su u Deliblatskoj peščari postavljene

foto: Milenko Gvozdić

Deliblatska peščara - video nadzor

na četiri tornja sa vrhunskim, izuzetno skupim kamerama, ali one „vide“ samo danju tako da su izostali prvi pozitivni efekti blagovremenog otkrivanja požara.

Zajednički život čoveka, flore i faune u evropskoj Sahari tako je i ove godine ozbiljno narušen, pa treba očekivati da se, osim saniranja posledica od požara, identifikuju i uzroci ovih (ne)prirodnih katastrofa.

VELIKI POŽAR MIMOŠAO PČELINJAKE U PIROTSKOM KRAJU - VEĆI PROBLEM SUŠA

Vatrena stihija, koja je ovog leta desetak dana buktala na više od 2600 hektara na Staroj planini, na svu sreću mimoišla je pčelare u pirotskom kraju. Direktna šteta na pčelinjacima nema jer su opožarena mesta mahom na krečnjačkom masivu Vidlič i u okolini Zavojskog jezera gde

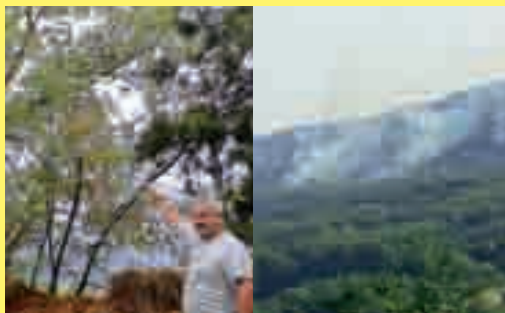

foto: Vitomir Ćirić

Bagrem se suši

Vidlič u plamenu

su goreli četinari. Bogdan Kostić, Predsednik Udruženja pčelara u Pirotu, koje okuplja 174 člana, kaže da jedno zlo nikad ne ide samo i da su pčelari ipak u velikim problemima.

NEMA PRIJAVA PROTIV PČELARA

Pirotskom Opštinskom tužilaštvu nije prispela ni jedna policijska prijava protiv pčelara iz sela Temska, koji su navodno svojim dimilicama izazvali požar nedaleko od ovog mesta, gde je izgorelo 70 hektara borovih šuma.

- Od požara kakav se ne pamti, nemamo direktnu štetu ni u jednom pčelinjaku, ali je veliki problem strahovita suša. U drugim krajevima Srbije, ipak je palo nešto kiše u poslednja dva meseca, dok je ovde nije bilo. Na ovom području se vrca livadski i bagremov med. Livade su poodavno usahnule, tako da se jedva prikupilo kilogram meda po košnici. Oni koji su svoje pčelinjake locirali kraj bagremovih šuma u proseku su imali po desetak kilograma meda, ali su zbog suše počeli i bagremari da venu, tako da će posledica biti i narednih godina.

UMESTO ZIMNICE - KATASTROFA

Svedoci smo izuzetno visokih temperature, koje su bile riskantne za seobu na suncokretovu pašu. To je posle blagovremene paše jedina intenzivna paša koja pčelare obraduje. Ona je u mojoj praksi nezaobilazna već od 1995. kad sam se divio medu od belog bosioaka, kad sam imao praktično dva vrcanja, jedno pod vedrim nebom, lako izvodljivo pod takvim uslovima paše, bilo ali neponovljivo dugi niz godina, kad je poneka paša bila bogatija. Kroz seobe sam stekao mnoga poznanstva vrednih i gostoprимljivih ljudi gde se moglo naći utočište i uteha u nevoljama koje su pratile boravak pčela i pčelara na terenu od oluja, poplava i na kraju požara. Da li je ovo poslednje moralo da bude? Svakako da nije! Moje boravljenje na prostorima pre Zrenjanina i posle Zrenjanina imalo je izraz dobrodošlice, jer oprašivačka funkcija pčela prelazi korist pčelara u medu, ona utiče na povećanje prinosa vlasniku-korisniku parcele. Od kišnog proleća sam strepeo, pogotovo u vreme bagremove paše kad su dnevni prinosi obećavali mnogo. Taman na sredini, dan sa temperaturom od oko 34 stepena, posle toga kiša i to bi kraj bagremove paše. Nismo bili nezadovoljni, ali valjalo je u ovom sušnom periodu razmišljati o zimnici koju može da pruži suncokret sa korovskim biljem i još ponekim, npr. lucerkom. Za seobu se opremih

Izraz lica sve govori

dubokim podnjačama i odgovarajućim zbegovima, vezovima i uređajem za utovar. U polju Banatski dvor - Čestereg gde nam je mnogo toga postalo kao domaće, ne slutismo šta nas čeka. Kamion

foto: Nedeljko Božić

dimenzija sanduka 6,2x 2,2m dovoljan za smeštaj oko 80 košnica u dva nivoa. Nakon 15-tak dana poranih da u vreme temperature od 35-40 stepeni i više izbegnem vrućine posle 9,00. Preraspodelih ramove sa unosom nektara u košnicama gde je prostor bio sporan za smeštaj naredne paše. U radu koristih prskalicu jer su pčele bile prilično mirne i završih posao 16. jula oko 9,00. Sa zadovoljstvom javih kući da sam obavio obilazak pčela i da sam zadovoljan prinostom, da još ima paše do kraja meseca.

Beli kokotac je nadvisio kanale i dostizao visinu blizu 2,5m kao da je prkosio žezi koju su teško izdržavale mnoge biljke. Posmatrah malo košnicu koja je krenula na put sa prilično bagremovog meda, u kombinaciji sa livadskim, šumskim i lipovim medom, sigurno dovoljnim za obezbeđenje dve zimnice, ne računajući i višak za nas. U povratku svratih na bazni pčelinjak da dopunim rezervoare zbog potrošnje i isparenja. Sutradan mi stiže pčelar za jun. 18-ti je donosio grozan obrt i čim su tog jutra proradile veze koje su bile u prekidu, supruga po pravilu kao dežurna podiže slušalicu. Za par trenutaka izgovori "Auuu". Sledilo je objašnjenje. „Da li ste to videli, da li je nešto ostalo?“ „Ne znam tačno, 20-tak“, potvrdio je Milan. Tek što sam pročitao članak Živoslava Stojanovića o suncokretu i pasus u kojem opisuje brzo zaoravanje strništa posle žetve, koje uskraćuje korist od korovskog bilja, ali opominje da je najgore za pčele kad se ono pali i da ne preporučavam sadržaj, shvatih da je od šoka supruga bila u krizi. Dok smo se spremali za hitnu pomoć hrabrio sam je da ovo nije strašno, da ćemo mi to sve nadoknaditi. Preživimo i taj šok ali su nas problemi tek čekali. 19-tog, oko 7,00, nadosmo se sin i ja u ataru Česterega gde zatekosmo zgarište. Suze su same navirale, praćene sinovljevim komentaram "Ode naš trud, džaba smo radili godinama".

Mnogo smo ulagali da bismo bili što spremniji za budućnost koja nas obavezuje, u čemu je prednjačila ljubav i sposobnost mog deteta.

Organizovano se bavimo pčelarstvom, tako da smo porodično članovi SPOS-a i nosioci

Nedeljko Božić¹

Bul. oslobođenja 54/6 Čačak
Tel. 032/371-013
mob.063/746-08-99

¹Rođen 1946. u porodici gde se pčelari lo generacijama. Kao diplomirani mašinski inženjer nastavio je tradiciju 1980, sa članstvom u SPOS-u od 1995. Do sada je imao oko 120 košnica DB-10; LR, DB-12. Dobitnik je povelje SPOS-a.

Kao grom iz vedra neba poljoprivrednog gazdinstva. Kad se isplakasmo, krenusmo na pripreme za povratak preživelih društava koja su mahom ostala bez izletnice, u vatri koja ih je zadesila. Naše „srećice“ su ostale na livadi kao „nesrećnice“, dok je manji broj ostao na matičnom pčelinjaku zbog nemogućnosti transporta i izbegao istu sudbinu. “Kamo lepe sreće da nijednu makli nismo sa našeg pčelinjaka!”

Inspektori iz SUP-a u Zrenjaninu na licu mesta mogli su videti ostatke okova, ručki, žice od ramova, mreže od podnjača, limove poklopaca koji su obeležavali mesto svake košnice, njih 79 koje smo izbrojali pri seobi.

Zažalio sam tada što nisam mogao da angažujem i kombi, tako da sam oterao samo kamion.

Inspektori krenuše ka strništima južno i zapadno od pčelinjaka.

Zatekosmo i čobanina koji je čuvao krave na strništu koje nije zaorano. Reče da je krdo krava oterao dim i da je naišao baš u trenutku kad su radnici zadruga palili strnište. Imenovao je onog koji ih je predvodio. Požar se sa strništa na južnoj strani preko polusuve trave obrušio na kanal prepun korova. Vatrene stihija je zahvatila i put uz strnište.

Prilazeći talas je sagoreo travu na ivici kanala i oko košnice i za dlaku prva nije sagorela u vatri koja se već uvukla u košnicu, sagorevala izletnicu i ogorela deo rama. Od mojih pčela ostao je samo pepeo, ostaci voska sa pčelama sagorelih krila. Vatra je zahvatila više desnu obalu kanala tako da su ostala ostrvca kokotca u dnu, na 20cm su osušeni, a tik uz njega su samo ostaci korena. Čim je neka od košnica prihvatila začas su se stvorile buktinje u lancu koji je presečen tako što su dve u plamenu odgurnute u kanal. Mnogo je zanovljenih ramova (i novih-biksnovanih) po sistemu Šendekovića, prvoklasnog voska nestalo. Bolje da nikad nismo ni pomišljali na seobu u Vojvodinu!

Da li je to neko želeo ili je reč o drugoj vrsti ludila? Da li je taj ko je izvodio nedozvoljenu radnju po žezi činio to sa merama obezbeđenja da ne ugrozi okolinu, da obezbedi radnje, sredstva, postupke-počev od dežurstva, stvaranja sigurnosnog pojasa,

Glasnik br.85/2005

član 212 - Uništenje i otuđenje tuđe stvari

1)Ko uništi, ošteti ili učini neupotrebljivom tuđu stvar, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do 6 meseci

2)Ako je delom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana šteta u iznosu koji prelazi četristopedeset hiljada dinara, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do 2 godine

3)Ako je delom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana šteta u iznosu koji prelazi milion i petsto hiljada dinara ili je delo učinjeno prema kulturnom dobru, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

4)Za delo iz st. 1 do 3. ovog člana, ako je oštećena stvar u svojini građana, gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi.

Oštećenje životne sredine

član 264

1)Ko kršeći propise, iskorišćavanja prirodnih bogatstava, izgradnjom objekata, izvođenjem kakvih radova ili na drugi način izazove oštećenje životne sredine u većoj meri i na širem prostoru, kazniće se zatvorom do 3 godine

2)Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do 1 godine.

3)Ako izrekne uslovnu osudu za dela iz st. 1. i 2. ovog člana, sud može odrediti učiniocu da u određenom roku preuzme određene mere u cilju otklanjanja štetnih posledica po sredinu.

Ubijanje i mučenje životinja

član 269.

1)Ko kršeći propise ubije, povredi ili muči životinje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do 6 meseci

2)Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana došlo do ubijanja, mučenja ili povređivanja većeg broja životinja, ili je delo učinjeno u odnosu na životinju koja pripada posebno zaštićenim životinjskim vrstama, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do 3 godine.

Profit u kanalu

obezbeđenja sredstava za njegovo sprečavanje i gašenje i na kraju angažovanja vatrogasne jedinice iz Žitišta, to i sproveo? Zašto, inače, postoji KZS koji direktno reguliše ovu problematiku?

Nama je nestao glavni deo pčelinjaka, mlade, kvalitetne matice i zalihe bagremovog meda kao najkvalitetnijeg za prezimljavanje uz dopunu livadskog i lipovog i meda iz Vojvodine. Time je nestao i višak koji smo trebali uzeti oko 1. avgusta. Sada moramo razmišljati o zalihama hrane za rojeve i o neophodnoj investiciji za kompletiranje košnica. Zatim da pristupimo obnavljanju fonda košnica za narednu godinu. Računajući gubitak ovalikog broja proizvodnih društava koja su trebala da ostvare dobit u narednoj godini sa dodatnim troškovima, šteta je najbliža cifri od 15000 evra. Da li možemo očekivati da će na bazi visine štete i činjenica na terenu prilikom uviđaja, inspektori SUP-a u Zrenjaninu (za požare) protiv pravno-fizičkog lica po službenoj dužnosti podneti krivičnu prijavu radi nadoknađivanja štete?! To s pravom očekujemo. Za sada imamo mukotrpan rad, znoj, suze i prazan novčanik. Za mladog pčelara je preveliki problem hendikep (oštećenje sluha) i svakako bi trebalo izbeći još mnogo toga što nas očekuje u ostvarivanju prava. Naša članska karta nosi poruku "viza za budućnost" gde piromanima nema mesta, a o očuvanju prirode sa pčelama i stvaranju zdrave hrane i njihove najveće, opravišćavke funkcije u stvaranju prinosa mnogih kultura pa i suncokreta da i ne govorimo.

Veliki poštovaoci pčele podižu joj spomenike i sprečavaju nesavesne da je ugrožavaju. Hvala svima za razumevanje i doslednost u borbi da pravda pobjedi.

Naš dosadašnji moto je bio iz narodne mudrosti "Hvala prijateljima ali i neprijateljima koji ne dozvolije da se prepustimo zadovoljstvu već izazovu da istrajemo u borbi za veće uspehe".

ZAŠTO POLUNASTAVKE ZA MEDIŠNI PROSTOR

Dipl.inž. Milan Vrašanović

Smederevska Palanka

tel. 026/317-788

Košnica – dom pčelinjeg društva sastoji se iz plodišnog i medišnog prostora.

U ćelijama saća plodišnih ramova matica polaže jaja i iz njih se legu pčele. Posle izvođenja više generacija pčela na dnu ćelija nagomilava se izmet larvi koji pčele uopošte ne čiste, a tim izmetom se med zagađuje.

U principu, sva tretiranja protiv bolesti i parazita pčela i pčelinjeg legla obavljaju se preko plodišnog prostora.

Do zagađenja meda, voska i drugih pčelinjih proizvoda može doći pri nekontrolisanoj upotrebi antibiotika, zbog njihove dugotrajne upotrebe ili neadekvatne primene, zatim zbog različitih hemikalija koje se na jedan ili drugi način unose u košnice radi suzbijanja varoe, a te hemikalije su na bazi akaricida. Mi pčelari moramo da pođemo od činjenice da upotreba medikamenata u lečenju pčela dovodi do pojave ostataka upotrebljenih hemikalija u pčelinjim proizvodima - medu, vosku i propolisu. Rizik od pojave ovih rezidua zavisi od hemijskog karaktera upotrebljivanih aktivnih materija preparata.

Prof. dr J. Kulinčević u časopisu "Pčelar" br. 1/98 ističe sledeće: "Svima treba da bude jasno da svako zagađenje meda, u prvom redu hemikalijama, odnosno njihovim reziduama (ostacima) može naneti neprocenjivu štetu pčelarstvu kao privrednoj delatnosti".

Nijedan med koji ne zadovoljava kriterijume uredbe Saveta EU o medu od 1. avgusta 2004. godine ne može da uđe na tržište Evropske unije.

Nalaz antibiotika u medu čini ga neupotrebljivim za ljudsku upotrebu.

Kod tipova košnica kod kojih su ramovi jednakih dimenzija u plodištu i medištu, oni se često iz plodišta koriste u medištu, a takvi ramovi su višeznačni uzročnici mogućeg zagađenja meda.

U procesu proizvodnje i prometa pčelinjih proizvoda, mi pčelari stojimo na čelu, jer smo proizvođači. Mi smo prvi koji pčelinje proizvode kao životne namirnice stavljamo u promet, neposredno potrošačima ili otkupnim firmama. Zato smo prvenstveno mi odgovorni za njegov kvalitet.

Med bi trebalo vrcati samo iz ramova koji nikad nisu bili u plodišnom delu košnice, a tehnologije

treba da teže dobijanju maksimalno čistog meda čime bi se očuvala njegova prirodna svojstva.

Zato je nužno razdvojiti plodišni prostor od medišnog, tj. plodišne ramove ne koristiti u medišnom prostoru.

PREDNOST PRIMENE POLUNASTAVAKA

- Sa razlikom u visini plodišnih i medišnih ramova, ne postoji tehnička mogućnost zamene tih ramova u plodištu i medištu;
- polunastavak je medište, što olakšava selekciju meda po vrstama bilja sa kojih je sakupljen, pa je moguće dobiti sortni med visokog kvaliteta, naročito bagremov, ćilibarsko - zelene boje, najfinijeg kvaliteta;
- polunastavci se koriste samo u medobranju, pa u saću nema nikakvih tragova i ostataka korišćenih "lekova" u plodištu i prihrani pčelinjih društava, a medni poklopci se mogu koristiti u ishrani, lečenju, kozmetici - dobija se bio vosak;
- u polunastavcima imamo poluramove sa saćem u kojima nije izvedeno leglo, što je višestruko korisno: med zadržava prirodnu boju i ukus i samim tim je izvanrednog kvaliteta, pošto se vrcu iz devičanskog saća.

Takvo saće ne napada voštani moljac pa se van

košnice jednostavno čuva i ne treba ga štiti hemijskim sredstvima.

Devičansko saće ne stari, njega je moguće bez zamene koristiti 15 - 20 godina i ono ostaje svetlo.

- Polunastavci omogućavaju iskorišćavanje i slabije pčelinje paše;
- mogućnost proizvodnje meda u saću;
- medište se lako oslobađa od pčela;
- u polunastavcima pčele brže poklope med, pa se dobija zreo med;
- u polunastavcima med brže dozreva i dospeva za vrcanje, što je važno kod intezivnog pčelarenja sa čestim seobama košnica;
- pri seobama u letnjem periodu, kad su velike vrućine, ako su poluramovi sa medom, ne dolazi do srozavanja saća zbog manje visine;
- poluramovi se manje klate pri seobi, te se pčele ne gnječe;
- pri vrcanju meda poluram se lakše otvara, jer oštrica noža ide preko celog saća;
- iz poluramova se lakše vrcu med, jer se zbog manje površine saće ne lomi;
- polunastavci su lakši, pa i za manipulaciju.

foto: Milan Vraščanović

DA LI NAS JE SUNCOKRET IZDAO?

Živoslav Stojanović
zobrad@yunord.net

Sudeći po informacijama iz raznih krajeva Vojvodine, kao i na osnovu ličnog iskustva slobodno možemo reći da je ova godina jedna od najslabijih, ako ne i najslabija po ukupnom unosu nektara na suncokretovoj paši. Doduše, nije to bila osnovna karakteristika ili specifičnost samo Vojvodine, već i šireg prostora Panonije. Takve informacije imam i iz Slavonije (Hrvatska), ali i iz Mađarske gde je u vreme suncokretove paše, poznati Pčelarski institut u Gedeleu uputio apel preko koordinatora pčelarstva da se jave pčelari ako na njihovim pčelinjacima suncokret medi kako bi došli i snimili tu, u tom trenutku "raritetnu pojavu". Ali, izgleda da se ni jedan od pčelara nije javio.

Ja sam se na suncokret (hibrid NS-H-111) odselio u rano jutro 24. juna ove godine, odnosno 2 dana posle početka cvetanja. Počelo je dobro: 1,90 kg, 3,7 kg, 2,3 kg i tako redom do ukupno 11,9 kg za 6 dana i onda - kraj, nema više ništa. Dakle, nikad brže nije bilo završeno cvetanje i medobranje na ovoj do sada meni omiljenoj i dragoj pčelinjoj paši. Drugi problem je bila velika redukcija setvenih površina i nije bilo lako naći iole dobru, veću parcelu, tako da sam se kasnije, 3. jula, odselio na grupu manjih privatnih parcela (hibridi meni nepoznati) gde sam imao još 6 kg unosa, dakle ukupno 17,9 kg što je za mene apsolutno negativan rekord od kako koristim vagu na pčelinjaku. U takvim okolnostima bilo je pitanje da li išta vratiti ili ne. Činjenica je da je recimo od LR košnica moglo da se izvrcu u proseku oko 4 rama, ali pošto rojevi nisu sakupili dovoljno ni za sebe, odlučio sam da ne vrcam, već da viškove ramova sa hranom od redovnih zajednica prebacim rojevima. Treći veliki problem u vreme ovogodišnje suncokretove paše jeste značajno slabljenje pčelinjih zajednica, odnosno gubitak pčela. To je takođe, izgleda, bila opšta karakteristika u čitavoj Vojvodini. Potvrdu ovog zaključka veoma ilustrativno mi je dao Stanislav Vener iz Kupinova (sin pok. Ivana Venera) koji je bio sa svojim pčelama u ataru Krivaje kod Bačke Topole i imao veliki problem sa uginućem pčela. U telefonskom razgovoru, u to vreme, upitao sam ga: a šta ti kaže vaga? a on je, sav usplahiren, odgovorio:

"a ko da donese nektar kad uopšte više nemam izletnica". Pozvao sam odgovorno lice sa

Krivaje i saznao da je reč o nekim francuskim, meni nepoznatim hibridima, da nisu tretirani gaučom, ali jesu furadanom. Momčilo Končar je na jednom sastanku Izvršnog odbora SPOS-a uoči suncokretove paše izjavio i upozorio da je i furadan jako opasan za naše pčele i da se mora biti veoma oprezan.

Važno u ovogodišnjoj suncokretovoj paši jeste i veoma nepogodna vremenska situacija sa maksimalnim dnevnim temperaturama i iznad 40°C, deficit vlage u tlu i vazduhu i veoma visoki indeksi UV zračenja (oko podneva najčešće iznad 9). To su razlozi izražene niske nektarnosti suncokreta i veoma slabe aktivnosti pčela - samo rano izjutra i kasno uveče.

Nerado, ali ako bih bio primoran da dam neki zaključak o ovakvoj situaciji sa suncokretovom pašom u ovoj godini, rekao bih da razlozi neuspeha leže u sledećem:

- 1) nepovoljna vremenska situacija sa veoma visokim dnevnim temperaturama, deficitom vlage u vazduhu i tlu i verovatno negativno delovanje UV zračenja (indeksi i preko 9),
- 2) redukcija setvenih površina sa nekadašnjih oko 200.000 hektara na oko 125-130 hiljada,
- 3) sve veća primena otrovnih sredstava u zaštiti semena suncokreta od kojih su neka u pojedinim zemljama i zabranjena (gaučo u Francuskoj),
- 4) rani razvoj pčelinjih zajednica, odnosno poranjena smena generacija zimskih pčela letnjim pčelama za nekih 20-tak dana, pa je simetrično došlo i do ranije smene letnjih kratkoživećih pčela zimskim dugoživećim već u vreme suncokretove paše, odnosno pčele su se ove godine ranije počele pripremati za zimu nego obično.

I pored mnogih problema sa suncokretom ove godine, ipak smatram da ne smemo gubiti nadu. Verujem da će nas suncokret narednih godina još mnogo puta obradovati. Suncokret je u čitavoj zemlji bio i biće po ukupnom pašnom kapacitetu naša sigurno druga paša, odmah posle bagremove, a kad je o Vojvodini reč, sigurno paša broj jedan.

VIII LIKOVNO SABOROVANJE «MOJE SUNCE»

Suncokret je jedina biljka na našim poljima koja ima specifičan odnos sa suncem. Kad nikne i počne ubrzano da raste, svakog jutra kad se sunce pojavi na horizontu, ponosno mu se zahvali što će čitavog dana da koristi njegove zrake za rast i razvoj. Predveče, kad sunce zalazi, suncokret mu se ponovo nakloni sa željom da se

Stoji: Milan Milić Jagodinski - slikar, grafičar, kaligraf i pisac, Novi Sad

sedi: Miroslav Borojević - ČE, slikar i profesor likovnog u OŠ "Desanka Maksimović", Futog

što pre susretnu narednog jutra. I tako to traje svakog dana i svake godine iznova.... Zato su Indijanci u davna vremena u Severnoj Americi, odakle potiče suncokret, ovoj biljci dali ime sunca - suncokret. On to ime nosi s ponosom na svim jezicima sveta.

Nema lepšeg cveta od suncokretovog usred leta, kad pčele snabdeva nektarom i polenovim prahom. Lepota i čari suncokreta nisu ostavili ravnodušnim ni pesnike, ni slikare. Sa sigurnošću se može reći da je od gajenih biljnih vrsta o suncokretu najviše stihova napisano i slika naslikano.

Na stogodišnjicu smrti velikog slikara Van

Nenad Slobodan Karadžić - KANESL, slikar i grafičar, Novi Sad

Goga, koji je na svojim slikama ovekovečio suncokret, 1990. godine Naučni institut za ratarstvo i povrtarstvo Novi Sad, Odeljenje za uljane kulture sa tadašnjim direktorom akademikom Draganom Škorićem na čelu, organizuje prvo druženje SUNCOKRET I SLIKARI.

Od tada, saborovanje slikara je postalo tradicionalno. Svake druge godine slikari se nađu sredinom jula na Rimskim Šančevima, nadomak Novog Sada, među poljima suncokreta. Dva - tri dana niču suncokreti kao izdanci osobene poetike mnogobrojnih slikara. I pravo je uživanje gledati, na ovoj jedinoj i jedinstvenoj koloniji kod nas pa i u Evropi, kako svaki slikar na svoj način proniče u dušu suncokreta i to prenosi na platno.

Mirjana Jovanović, slikarka iz Rume, 8. put na saborovanju

Proteklih 17 godina, na 8 kolonija učestvovalo je gotovo 200 slikara. Naslikano je više od 550 slika. Umetnici su ih podarili u humanitarne svrhe, jer slikari imaju veliku dušu i žele da pomognu.

Tako je i ove godine. Likovno saborovanje «Moje sunce» okupilo je 30 slikara različitih generacija i opredeljenja, koji su 20. i 21. jula na Rimskim Šančevima slikali suncokrete. Slika se suncokret, najlepša uljana kultura koja kad cveta nema premca... Na aukciji slika, koja će se održati krajem godine, sva prikupljena sredstva biće poklonjena mališanima u Dečjem selu u Sremskoj Kamenici i štićenicima Doma za decu i omladinu ometenu u razvoju u Veterniku.

foto: Milanka Vorgić

NOZEMOZA

TIHI UBICA PČELINJIH DRUŠTAVA

Nozemoza je najvažnija bolest odraslih medonosnih pčela, koju pčelari veoma često previde, jer ne postoje karakteristični očigledni (vidljivi) simptomi bolesti. Prisustvo bolesti u pčelinjoj zajednici utiče na dugovečnost pčela, na biohemijski sastav, sakupljanje polena, uzgoj matice (polaganje jaja) itd.

Slika 1. Spore *Noseme apis* pod mikroskopom

Najveći problem pčelinjoj zajednici ova bolest predstavlja u zimskom periodu kada nema čestih pročišnih letova pa pčele defeciraju u košnici. Zato je jako važno da u toku jesenje pripreme pčelinja društva budu pregledana na nozemozu. Sva pozitivna društva se moraju tretirati.

UZROČNIK - Uzročnik ove bolesti prema najnovijoj klasifikaciji je mikrosporidijska parazitska gljivica (Higes, 2006), a do sada su u literaturi opisana dva parazita medonosnih pčela (*Nosema apis* Zander, 1909, *Nosema ceranae* Fries, 1996).

Najjednostavnije se dijagnostikuje uz pomoć mikroskopa, gde se vide spore dugačke 4-6 μ m, a široke 2-4 μ m, međutim, u poslednjih dvadesetak godina detaljnije je proučavana ultrastruktura i molekularna karakterizacija ovog parazita uz pomoć veoma razvijene elektronske mikroskopije pomoću koje se mogla uočiti razlika između mikrosporidija. Molekularno-genetičkim metodama (PCR tehnika) uočena je razlika između ova dva pčelinja parazita. Prema podacima iz literature (Faukon, 2005, Nanetti, 2006, Kulinčević, 2007)

vidimo da nalaz *Noseme ceranae* na nekim evropskim pčelinjacima ukazuje na to da ovaj parazit nije nedavno unešen, već da je u pčelinjim društvima odavno prisutan, sa nespecifičnim simptomima (slabljenje pčelinje zajednice, smanjena produktivnost meda i polena, slabije polaganje jaja itd). Retko su zapažani klasični simptomi, proliv, naduveni stomaci i puzeće pčele. *Nozema* napada pčele, trutove i maticu. Leglo nije podložno infekciji *Noseme apis*. U spoljnoj sredini parazit egzistira u obliku ovalnih spora. Zaražavanje nastaje sporama preko usnog otvora, parazit napada epitelne ćelije srednjeg creva pčele, u njima se razmnožava i svojim patogenim dejstvom ih razara. Oštećene i razorene ćelije gube resorptivnu sposobnost, narušenom probavom, pčela oseća izraženu glad i potrebu za većom količinom hrane, pri čemu hrana samo prolazi kroz srednje crevo i dospeva u zadnje, gde se nakuplja u obliku izmeta punog spora, koji pčele izbacuju unutar košnice (posebno zimi). Pčele ližu izbačeni izmet i bolest se brzo širi. Iz jedne košnice u drugu bolest prenose same pčele (grabežom, preko trutova) i pčelar (premeštanjem okvira iz jedne košnice u drugu, zaraženim priborom i opremom, zaraženim medom pri dohrani itd). Izvor zaraze može biti i napajalište za pčele, koje mora biti protočno, redovno se mora dezinfikovati i menjati voda. Veoma značajno za prenošenje zaraze je zagađeno saće u gnezdu. Ako se saće ne dezinfikuje spore se raznose po celom pčelinjaku. Dužina života i radna sposobnost bolesnih pčela su znatno smanjene, a bolesna matica slabije nosi jaja i nepravilno ih polaže u ćelije saća.

Spore *Noseme apis* mogu dugo da sačuvaju vitalnost i to u centrifugiranom medu - do godinu dana, u poklopljenom medu u košnici čak do godinu i po, u leševima mrtvih pčela - do 6 godina, na temperaturi od 60°C - uginjavaju za 10 minuta, dok ih vruća vodena para ubija za 1 minut.

Dr Nada P. Plavša

Naučni institut za
veterinarstvo
»Novi Sad«

DIJAGNOSTIKA BOLESTI - Nozemozu je teško dijagnostikovati bez laboratorijske opreme. Zdrava srednja creva imaju preplanulu boju, sa koncentričnim sužavanjem. Inficirana su otečena, beličasta i sužavanje nije vidljivo.

Naučnici koriste specifičnu metodologiju da bi odredili nivo infekcije. Broj spora se određuje korišćenjem avana i tučka u kojem se vrši maceracija creva pčele. Homogent se proseje kroz dva sloja gaze u kalibriranu epruvetu centrifuge. Epruveta se stavi šest minuta u centrifugu, na najveću brzinu, kako bi se spore koncentrisale na dno epruvete. Tečnost (supernatant) se izlije (dekantira) i talog na dnu se resuspenduje u specifičnom odnosu sa vodom (jedan ml po pčeli). Talog se razbije (resuspendovan) isisavanjem i ubacivanjem vode nekoliko puta kroz malu pipetu za jednokratnu upotrebu. Zatim se kapljica suspenzije stavi na komoru za

Slika 2. Izmet na satonošama

brojanje eritrocita (hemocitometar). Spora se broji u određenom ograničenju komore. Ako je nivo infekcije ispod 10.000 spora po pčeli, nijedna

spora se neće videti i dijagnoza je da bolest "nije otkrivena". To ne znači da ona ne postoji. Zbog toga je jako važno da se dijagnostici priđe izuzetno ozbiljno, da se pregleda veći broj pčela iz iste košnice.

Nozemoza u Južnobačkom i Sremskom okrugu, kao i ostalim delovima naše zemlje, pričinjava značajnu ekonomsku štetu, uzrokujući povećane zimске gubitke koji se prema podacima pčelarskih udruženja kreću i do 30%. U 2005. godini u laboratoriji Naučnog instituta za veterinarstvo „Novi Sad“, nozemoza je utvrđena u oko 70% pregledanih uzoraka. U 2006. u 65,40%, dok je procenat zaraženosti pčela u 2007. godini iznosio 44,79% do juna 2007. pri čemu je u prolećnom pregledu obuhvaćeno 413 pčelinjih društava, kod 102 pčelara, a spora Noseme apis je nađena u 185 uzoraka (44,79%). Zabrinjava podatak što je u više od 50% veoma visok procenat spora. Posledica je slabljenje pčelinjih zajednica, smanjena produktivnost, a

verovatno će i zimski gubici biti povećani.

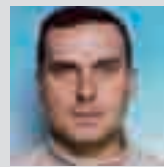
ZNACI BOLESTI - Otkrivanje bolesti je u početku veoma teško, skoro nemoguće, jer obolele pčele ne pokazuju vidljive znake bolesti. U kasno proleće, ponekad i leti, međutim, ispred košnice, na travi, mogu se naći uginule ili teško inficirane pčele koje su izgubile moć letenja. Ove pčele „puže“ ispred košnice, raširenih krila ali ne mogu da polete i skupljaju se u gomilice. Inficirane pčele imaju naduvene stomake, a kad ih pritisnemo izlazi bledosivi izmet. Nalaz izmeta na satonošama, telu košnice, letu i okolnim predmetima na pčelinjaku predstavlja kasnu fazu bolesti (po kojoj pčelar najčešće prosuđuje prisustvo nozeme na svom pčelinjaku).

Za dijagnostiku se dostavlja najmanje 30 – 100 pčela sakupljenih sa leta ili sa satonoša ili mrtve pčele, zimski gubici, sakupljeni sa podnjače. Uzorke mora uzeti stručno lice (veterinar) i sa propratnim aktom dostaviti u laboratoriju Instituta. Laboratorijska dijagnostika svakog pčelinjeg društva je skupa, međutim, za pregled u laboratoriji potrebno je bar 10% pčelinjaka.

Nozemoza ima niz negativnih uticaja na pčelinje društvo (smanjuje se životni vek pčela za 25 – 58%, slabije se razvijaju mlečne žlezde zbog čega se slabije hrani i neguje leglo, bolesne pčele troše više hrane zbog probave, prinosi meda u bolesnom društvu su smanjeni čak za 24%, bolesnim maticama su slabije razvijeni jajnici pa polažu manje jaja).

BORBA PROTIV NOZEMOZE- Bolest je neophodno suzbijati preventivnim merama koje podrazumevaju određene tehnološke postupke (držanje jakih pčelinjih društava u košnicama postavljenim na suvom, osunčanom i oceditom terenu, uvek, a posebno zimi obezbediti dovoljno kvalitetne hrane (meda i polena), ne dozvoliti da pčele uđu u zimu istrošene dugotrajnom preradom šećernog sirupa, ne dozvoliti zimovanje na medljikovcu, obezbediti higijensko pojilo na pčelinjaku). Prazno rezervno saće pre upotrebe dezinfikovati sa 80% sirćetnom kiselinom, 2 ml kiseline/l zapremine prostora, ili termički tretirati na 49°C, 24 sata. Kod jako inficiranog društva mora se pristupiti terapiji bolesti sa fumagilinom u jesenjoj prihrani u dozi 4 g fumagilina u 3 – 4 l šećernog sirupa po društvu.

GENETIKA MEDONOSNE PČELE

Dipl. inž. **Slađan Rašić**
Poljoprivredni fakultet Zemun

Jedini način za povećanje produktivnosti i otpornosti kod naših pčela je korišćenje poboljšanog i genetski usavršenog materijala. Uspeh u poboljšanju materijala je danas skoro potpuno ostvarljiv cilj.

Naravno, za to je potreban veliki trud i mukotrpan selekcijski rad. Takođe je veoma važno da se potpuno shvati suština selekcijskih principa i odgajivačkih metoda u pčelarstvu. Ako se ispune svi navedeni preduslovi, uspeh je veoma izvestan. Zbog toga je i želja da ovaj tekst makar u principu razjasni osnovne postulate genetike, selekcije i reprodukcije medonosne pčele *Apis Mellifera carnica*.

Rase medonosnih pčela (kranjska, italijanska,

Matica

kavkaska i druge) često se posmatraju i tretiraju kao rase ostalih domaćih životinja. To, međutim, nije ispravno jer se rase medonosnih pčela ne mogu strogo kontrolisano odgajati. Zato je varijabilnost kod pčela mnogo veća nego kod ostalih domaćih životinja.

Sve do sredine XIX veka čovek nije razumeo suštinu reprodukcije pčela. Takođe, kontrolisano sparivanje matice je bilo teško razumljivo. Retka iskustva sa izolovanih ostrva bila su jedina koja su to donekle objašnjavala. Sve do 1940. godine, kad je prvi put primenjeno instrumentalno osemenjavanje u pčelarstvu, izveštaji o sparivanju matice sa trutovima u kontrolisanim uslovima (razne posude, kavezi, šatori, staklene bašte) bili su sporadični i obično nisu bili verifikovani niti ponovljeni. Zato je otkriće veštačkog osemenjavanja u pčelarstvu doprinelo da se započne kontrolisano gajenje pčela.

Odgajivači medonosnih pčela su veoma

brzo uvideli da pčele dobro reaguju i odgovaraju na selekciju. To je naravno delom bilo i zbog toga što je čovek bio na samom početku poboljšanja pčela uz pomoć selekcije i kontrolisanog gajenja. Osnovni principi genetike primenjivani su i za medonosnu pčelu. Hromozomi sadrže nasledne jedinice-gene.

Specifično mesto na hromozomu gde se nalaze pojedinačni geni naziva se lokusom. Različiti oblici gena koji se javljaju na pojedinačnom lokusu nazivaju se alelima. Ženski članovi pčelinje zajednice (matice i pčele radilice) razvijaju se iz oplodjenih jaja koja sadrže 32 hromozoma (dva seta po 16). Muški članovi pčelinje zajednice (trutovi) razvijaju se iz neoplodjenog jajeta (proces partenogeneze) i oni imaju samo jedan set od 16 hromozoma koji nasleđuju od majke.

U početku se partenogenezom objašnjavala polna determinacija kod medonosne pčele. Mislilo se da broj hromozoma izaziva efekat determinacije tako da dva seta hromozoma rezultiraju ženskom jedinkom, a jedan set rezultira razvojem muške jedinke. Ovo logično razmišljanje je netačno.

Istraživanjem šta u stvari izaziva šareno leglo kod inbreed linija dr Oto Makensen je otkrio pravi razlog polne determinacije kod pčela. Pol kod pčela determinišu aleli na pojedinačnom lokusu. Ako aleli na ovom lokusu nisu identični, iz jajeta će se razviti ženska jedinka-matica ili pčela. Ako su aleli identični (kod oplodjenog jajeta) ili ako je prisutan samo jedan

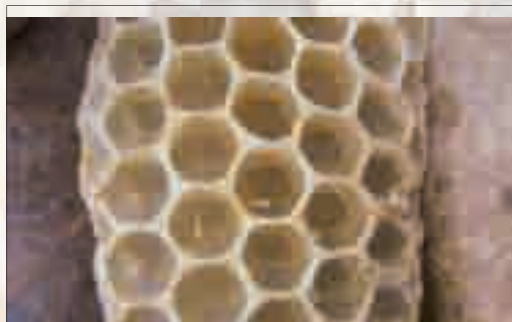
Radilice

alel (kod neoplođenog jajeta) iz takvog jajeta će se razviti trut.

Očigledno je da šareno leglo nastaje zbog velikog broja oplodjenih jaja koja imaju identične alele na polnom lokusu a ne, kako se obično misli, zbog nepolaganja jaja. Takva jaja pčele radilice raspoznaju i veoma ih brzo eliminišu iz legla. Kod linija pčela odgajanih u bliskom srodstvu (inbreed linije) čak 50% od ukupnog broja oplodjenih i položenih jaja mogu biti sa identičnim alelima na polnom lokusu. Posle uklanjanja takvih jaja leglo postaje šareno. Ova pojava je siguran znak da je reč o inbreedingu tj. pojavi koja je uzrokovana nekontrolisanim sparivanjem u najužem srodstvu.

Životinjski gameti su neoplođene jajne ćelije i spermatozoidi koji sadrže polovinu broja hromozoma potrebnih da bi nastala radilica odnosno matica. Segregacija je slučajno razdvajanje para hromozoma pri nastajanju gameta.

Kod većine životinja segregacija se dešava samo u ovarijumu i u testisima. Kod pčela ovo

Jaja

se dešava samo u ovariumu matice. Upravo zato kod medonosne pčele svi novi gameti potiču od matice. Naglašava se termin **novi** jer svi trutovi umnožavaju samo postojeće gamete koji potiču od matice.

Trutovi u pčelinjoj zajednici imaju 2 reproduktivne funkcije:

a) razmenjuju i produžuju matičine ženske gamete (pojedinačno neoplođeno jaje matice majke razvija se u truta) u oko 10 miliona identičnih muških gameta-spermatozoida;

b) služe za premeštanje umnoženih gameta do matice (aktom sparivanja).

STRUKTURA PČELINJE ZAJEDNICE

Rodbinski odnosi unutar pčelinje zajednice se razlikuju od ostalih važnih domaćih životinja i rezultat su specifičnog načina sparivanja i oplodnje, socijalne strukture i jedinstvenog razvoja trutova iz neoplođenih jaja. Pčelinje zajednice koje se nalaze u prirodi najbolje je opisati kao superfamilije. Ovakva superfamilija se sastoji od:

Tri kaste

1) jedne matice majke

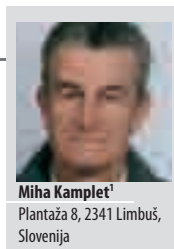
2) nekoliko trutova očeva prisutnih kao sperma u spermateci matice

3) radilice i trutovi potomaka majke i očeva

Unutar superfamilije je obično 7-10 podfamilija. Podfamilija je grupa radilica koje potiču od nekog truta. Sva sperma proizvedena od jednog truta je potpuno identična tako da je podfamilija sastavljena od sestara koje su u mnogo bližem srodstvu nego rođene sestre kod drugih životinja. Prema tome, radilice koje potiču iz iste podfamilije često se nazivaju supersestrama i imaju zajedničkih nasleđenih gena. One primaju identične gamete od oca i prosečno polovinu identičnih gameta od majke.

Pčele radilice koje pripadaju različitim podfamilijama imaju istu majku, ali različite očeve. One su polusestre i njihov rodbinski odnos je isti kao kod polusestara kod ljudi. Međutim, pošto se uglavnom braća trutovi sparuju sa istom maticom podfamilije, pčele nastale ovim sparivanjem imaju međusobni odnos pre kao rođene sestre nego kao polusestre. Pri prirodnom sparivanju matica odnos rođenih sestara je prosto redak slučaj u pčelinjoj zajednici.

ČIŠĆENJE SAĆA U KOJEM JE KRISTALISAN MED

Miha Kamplet¹

Plantaza 8, 2341 Limbuš,
Slovenija

Lepo je kad zamedu šuma i kad pri tom zamedu jela. Tada možemo računati na obilnu i dugotrajnu pašu. Nije zgodno, međutim, ako med već u saću počne da kristališe. Takav med možemo samo delimično da izvrćamo, ili uopšte ne možemo. Nikako ne sme ostati u košnici, jer nije dobro za zimovanje pčela. Na takvom, kristalisanom medu, ako je duža zima, pčele mogu uginuti.

Iako imamo ovogodišnje matice i iako plodište ograničimo na jedan LR nastavak, jer to umanjuje stvaranje venaca meda u plodištu, i uprkos učestalom vrcanju, na 10-14 dana i premeštanju saća sa vencima meda nad matičnu rešetku, kristalizaciju meda u saću ne možemo potpuno ukloniti. Med, koji se skupio u vencima iznad legla, svejedno ostaje u košnici najmanje 3-4 sedmice pre nego što možemo da ga izvrćamo, a za to vreme može veoma snažno da kristališe.

Pčelari taj problem rešavaju na različite načine. Neki saće s kristalisanim medom sklanjaju na krajnje spoljne položaje kako bi ih pčele počele trošiti tek u proleće sledeće godine. Drugi takvo saće sklanjaju preko zime i u proleće ga vrata pčelama. Mnogi ga namaču u vodu, ponovo izvrćaju i tako razređen med koriste za spravljanje medovače (rakije). Neki od pčelara, iako je paša izdašna, kakva je bila i 2006, napuštaju pašu da ne bi u jesen u saću imali kristalisan med. Sa LR košnicama nije potrebno napuštati pašu. Pražnjenje, čišćenje saća i ponovnu preradu meda koji nije moguće izvrćati, prepustimo pčelama. Da bi one mogle da obavljaju taj posao, moraju biti ispunjena tri uslova:

- kristalisan med u saću ima premalo vlage i da bi ga pčele mogle preraditi, moramo ga navlažiti;

- pčelinjem društvu koje će preradivati takav med ne sme biti tesno, njihovo stanište mora biti prostorno zaokružena celina;

- saće sa kristalisanim medom ne sme biti dostupno spoljnim, odnosno drugim pčelama i mora biti dovoljno udaljeno od prebivališta društva kako ga pčele ne bi prisvojile kao vlastito.

Kod LR košnice, koja je po konstrukciji lako prilagodljiva, mogu se ispuniti sva tri uslova. To je izvodljivo i kod drugih košnica nastavljaja. Postupamo na sledeći način:

- Izvrćano saće sa zaostalim neizvrćanim kristalisanim medom poprskamo vodom. Upotrebicemo običnu kućnu prskalicu koja daje finu vodenu maglu (prskalica za vlaženje rublja pre

peglanja i sl). Ne poprskamo cele ramove kako ne bismo uneli previše vode, nego samo one delove saća u kojima je zaostalo kristalisanog meda. Za LR nastavak, odnosno za 10 ramova sa obeju strana potrošimo otprilike pola litra vode.

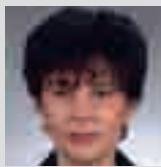
- Pčelinje društvo smestimo na prostor kakav po svojoj jačini zauzima. Ispod matične rešetke ne bi trebalo da bude venaca meda, bar ne na srednja 3-4 rama. Venci meda su prepreka za donošenje i prenošenje meda. Na takvo medište dolazi matična rešetka i preko nje nastavak sa praznim, izvrćanim saćem u koje će pčele odlagati preneseni, prerađeni med. Nastavak poklopimo daskom koja ima otvor i time smo prostorno zaokružili stanovanje pčela.

- Navlaženo saće stavimo u nastavak, ali ne 10, nego samo osam ili devet ramova. Nastavak ne stavljamo direktno na poklopnu dasku jer bi bilo preblizu i pčele bi to saće osvojile. Potreban je razmak od desetak centimetara ili više, sa kakvim okvirom te visine. Umesto okvira možemo staviti i prazan nastavak, bez saća. Na taj prazan nastavak stavimo nastavak sa navlaženim saćem i na njega krov. Sastav takvog stuba je sledeći: podnjača, plodište sa jednim ili dva nastavka sa gnezdom gore, matična rešetka, nastavak sa praznim, izvrćanim saćem, poklopna daska s otvorom, prazan nastavak, nastavak sa navlaženim kristalisanim medom, krov. Pčele nađu navlažen med i za dan-dva ga prerade i prenesu u medište. Ako je napolju paša ide sporije, ako paše nema, brže ide. Taj prerađeni i preneseni med nije tvrd i normalno ga izvrćamo. Ima manje od 18 odsto vlage. Ako pčele ne prenose med u medište nego ga samo u gornjem nastavku skladište, grupišu u sredinu i ponovo pokrivaju znači da je pčelama suviše tesno ili da je gornji nastavak preblizu tako da su pčele to saće prisvojile.

Nekad su ćelijice do vrha pune sasvim suvim, kristalisanim medom, bele kao šećer. Pčelari tada kažu da je saće zabetonirano i da nema smisla vrcati ga. Takvo saće pčele isprazne tek do polovine. Postupak treba ponoviti, saće ponovo navlažiti i onda će ga pčele isprazniti, očistiti do kraja. Takvo saće moglo bi se prazniti i tako što bi se stavilo ispod plodišta, ali je to manje praktično i u tom slučaju može doći do grabeži.

U poslednjih 10 godina šumski med je često kristalisan u saću, ali ga je uvek bilo moguće preraditi i ponovo izvrćati.

¹ Pčelari više od 20 godina, kao hobista, sa 20 LR košnica i 2/3 LR (Farar). Pčele seli na bagrem i na šumsku pašu na obližnje Pohorje. Nekoliko članaka objavio je proteklih godina u „Slovenskem čebelarju“, a ove godine, za isti časopis, piše mesečna uputstva.

Biljana Vorkapić
urednik u Radio televiziji
Vojvodine

„VIKTORIJA OIL“ FABRIKA BIODIZELA U ŠIDU

U prisustvu mnogobrojnih zvavnica i predstavnika vlasti, 27. juna ove godine, u Šidu je otvorena fabrika za proizvodnju biodizela, prva te vrste ne samo u Srbiji već i u Jugoistočnoj Evropi.

Iako Srbija nema uređenu proizvodnju goriva iz obnovljivih izvora, „Viktorijagrupa“ uložila je 20 miliona evra u izgradnju fabrike biodizela u Šidu. Postrojenja su projektovana po nemačkoj tehnologiji „Lurgi“, sa godišnjim kapacitetom od 100 hiljada tona biodizela. Gorivo proizvedeno iz uljarica, koje ispunjava evropski standard kvaliteta EN 14214, namenjeno je isključivo domaćem tržištu, ali u dogledno vreme otvaraće se i izvozne mogućnosti. Na taj način naša zemlja počće da ispunjava obaveze iz Sporazuma o energetskeo zajednici, potpisanog u Atini 2005. godine, između članica Evropske unije i devet zemalja u regionu. Stvorićemo uslove i za smanjenje emisije štetnih gasova, jer Srbija u jednoj godini zagađi životnu sredinu sa 44 miliona tona ugljen-dioksida. Sadašnja kvota uvoza energenata, 40 procenta od ukupnih domaćih potreba, takođe bi mogla da bude smanjena. Za upotrebu biodizela zalažu se zemlje članice Evropske unije i potpisnice Kjoto protokola. Prema usvojenim propisima do 2010. godine u Evropskoj uniji biće obavezno da u ukupnoj proizvodnji 6 procenata goriva bude iz obnovljivih izvora. Evropska komisija za energetiku projektovala je da do 2020. godine alternativna goriva učestvuju sa 20 procenta u ukupnoj potrošnji i tako potisnu dizel gorivo i benzin. Ovakvi planovi posebno su interesantni za poljoprivredne zemlje poput naše.

Neophodna proizvodna baza za domaći biodizel može da bude potpuno obezbeđena na vojvođanskim njivama. U proizvodnji biodizela u „Viktorijaoilu“, po 40 procenata sirovine je iz suncokreta i uljane repice, a 20 iz sojinog i drugih ulja. Ovakve potrebe, sasvim sigurno utićaće na setvenu strukturu u Vojvodini, u korist industrijskog bilja. „Sojaprotein“ već ugovara novu proizvodnju uljane repice i drugih uljarica, a trenutni, još uvek nezvanični paritet je 3,6 kilograma

suncokreta ili soje, ili šest i po kilograma kukuruza - za litar biodizela. Za jesen je u „Viktorijagrupi“ planirana setva uljane repice na 10 000 hektara, što je višestruko uvećanje u odnosu na prethodne godine.

Probna ispitivanja domaćeg biodizela „Viktorijagrupa“ obavila je na imanju „Kinda“ u Kikindi, na traktorima „Belarus“ i „Džon Dir“. Testirani su i gradski autobusi marke Ikarbus IK 103 i IK 201 u Subotici i Beogradu, sa ugrađenim motorima EURO 2 i EURO 3, proizvođača MAN. Korišćena su čista goriva B 100. Ispitivani su tehnički, ekonomski, ekološki i eksploatacioni aspekti, a rezultati su pokazali prednost biodizela u različitim uslovima upotrebe. Prema rečima Save Vukićevića, komercijalnog direktora „Viktorijaoila“ biodizel je za tri dinara jevtiniji od mineralnog dizela, a prelazak sa klasičnog na biogorivo ne zahteva nikakve prepravke na motoru, osim, eventualno, zamene filtera za gorivo.

U odnosu na fosilna goriva biodizel je nadmoćan jer nastaje iz obnovljivih i ekološki bezbednih izvora. Smanjuje potrebe za uvozom mineralne nafte i rizik u snabdevanju i manipulaciji. Može da se koristi kao potpuno čisto gorivo ili kao aditiv u određenom procentu u fosilnom gorivu. Njegove tržišne oznake su B 100 i B 20 ili B 5, što pokazuje udeo biogoriva. Imajući u vidu iskustva zemalja Evropske unije, najmasovnije primenu biodizela treba očekivati u poljoprivredi, posebno u organskoj proizvodnji sve traženijih zdravstveno bezbednih namirnica. Potrošnju biodizela podržala je i Vlada Srbije, jer je usvajanjem Uredbe o regresiranju u poljoprivrednoj proizvodnji predvidela da će potrošnju biogoriva podsticati višim novčanim iznosom nego mineralni dizel.

CIGANSKO PERJE

U FLORI VOJVODINE

U Vojvodinu se intenzivno useljavaju najraznovrsnije adventivne biljke iz celog sveta. Mnoge od njih su do naših krajeva dospele slučajno, bez uticaja čoveka, i danas predstavljaju opasne korove ili pak izazivače alergija od kojih je u poslednje vreme posebno aktuelna ambrozija (*Ambrosia artemisiifolia*). Veliki broj vrsta je stanovništvo ovog područja namerno unelo, bilo kao ukrasne, medonosne, lekovite, jestive biljke, bilo radi korišćenja drvne mase.

Prvi podaci o prisustvu vrste *Asclepias syriaca* u Vojvodini potiču iz prošlog veka, jer je botaničar Kovač (1929) navodi kao gajenu biljku u baštama Starog Bečeja. Kasnije je utvrđeno da raste i na Deliblatskoj peščari, u Potisju, u jugoistočnom Sremu kod Klenka i Zemuna, u okolini Novog Sada, na Fruškoj gori kod Suseka i Čerevića, na Testeri, kod

Sremske Kamenice, u Podunavlju kod Bezdana i Bogojeva, u okolini Subotice i Kelebije, kod Kanjiže, u Pančevačkom ritu. Do danas se areal ove vrste proširio na čitavo područje Vojvodine, te možemo reći da se ona potpuno odomaćila. Posebno joj pogoduju šumske čistine i svetlije šume, krčevine poplavnih šuma, poplavne livade, ali raste i pored puteva, na peskovitim staništima, na lesu i drugim mestima. Koliko je ova vrsta agresivna u svom širenju, govori podatak da je danas veoma rasprostranjena na području Vojvodine, a da na Deliblatskoj peščari postoje čitava polja obrasla ciganskim perjem u specijalnom rezervatu prirode, te ona postaje opasan korov za ovo zaštićeno područje jer se veoma teško iskrčuje.

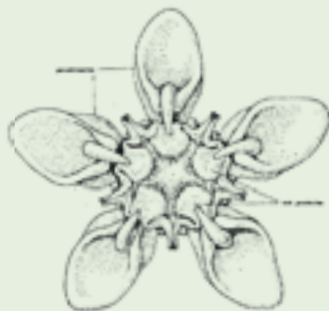
Dr Ružica Igić, redovni profesor Univerziteta u Novom Sadu. Predaje Botaniku studentima biologije i ekologije, PMF i studentima Farmacije Medicinskog fakulteta u Novom Sadu.

foto: Milanka Vorgić

Sl.1. Cvet sa strane

Sl.2. Cvet odozgo

Sl.3. Ginostegij sa odstranjenim krunicnim listićima

Sl. 4. Translator sa polinijama

Opis biljke

Vrsta *Asclepias syrica* je dobila naziv od grčke reči Asklepios kako su stari Grci zvali boga zdravlja Eskulapa, koji je bio sin Apolonov. Prema legendi, Eskulap nije samo lečio bolesne, već je i vraćao mrtve iz pakla. Na molbu Hada, boga podzemlja, koji se plašio da će njegovo kraljevstvo opusteti, vrhunski bog Zevs je strelom ubio Eskulapa.

Cigansko perje je višegodišnja zeljasta biljka, sa uspravnom negranatom ili slabo granatom stabljikom koja je u gornjem delu prekrivena dlakama. Listovi su izduženo elipsoidnog oblika, na vrhu zašiljeni, a pri osnovi okrugli. Cvetovi su prijatnog mirisa roza-crvenkasti, po 50-60 grupisanih u štitaste okruglaste cvasti, uglavnom u gornjem delu stabla. Čašični listići su dlakavi, jajastog oblika. Krunica je skoro do osnove urezana na 5 ovalnih režnjeva. Prašnici su sastavljeni iz 5 kukičastih režnjeva sa po 2 zupca sa unutrašnje strane, a iz unutrašnjosti kukičastih režnjeva izlazi rogljasti, pljosnati dodatak; polinije su raširene pri osnovi. Žig je pljosnat, petočlan. Plod je mešak, eliptičnog oblika, prekriven čekinjastim izraštajima. U plodovima se nalazi veliki broj jajastih semenki sa svilenkastim čupercima dlaka koje su poput perja, te ih vetar lako raznosi na sve strane.

Cveta od juna do avgusta. Cvetovi su

veoma bogati nektarom. Ustremljujući se na cvetove, koji su specifične građe (sl. 1,2,3,4), jer poseduju pukotinaste tvorevine u kojima su skriveni prašnici, pčele često zaglavljaju nožice i u nemogućnosti da se oslobode ostanu zarobljene u cvetu gde i uginu. Insekti koji bez problema napuste cvet nose na svojim nožicama translokatore sa polinijama koje, dolazeći na drugi cvet, utiskuju na površinu žiga. Istovremeno, na noge insekata se mogu pričvrstiti novi translokatori sa polinijama. Na taj način je obezbeđeno oprašivanje.

Bez obzira na štetu zbog poneke uginule pčele, cigansko perje se smatra veoma dobrom medonosnom biljkom, jer sa jednog hektara pčele sakupe i do 1.000 kilograma meda.

U biljci se nalazi otrovni mlečni sok. Mladi izdanci i listovi u nekim zemljama (Kanada) se koriste u ishrani, ali ih je potrebno prokuvati 2-3 puta u vodi, kako bi se eliminisali otrovi. U narodnoj medicini se mlečni sok koristi protiv kancera i tumora. Efikasan je u borbi protiv astme, bronhitisa, upale pluća, dizenterije, reumatizma itd. U Indiji se srž iz vlakana stabljike ciganskog perja upotrebljava u proizvodnji papira.

Vrste *Asclepias syriaca* u Evropi

Rod *Asclepias* obuhvata oko 150 vrsta od kojih su neke gajene kao ukrasne, a druge kao medonosne ili lekovite.

Ascleias syriaca nije poreklom iz Sirije, kako je mislio Line, već iz Severne Amerike. Uneta je i odomaćena u mnogim zemljama Evrope, posebno tamo gde zime nisu jake. U Evropi danas raste u: Austriji, Bugarskoj, na Korzici, u Češkoj i Slovačkoj, Francuskoj, Švajcarskoj, Italiji, Mađarskoj, Poljskoj, Rumuniji, evropskom delu Rusije i nekadašnjoj Jugoslaviji.

Rasprostranjenost u Vojvodini

Na području Vojvodine vrsta *Asclepias syriaca* je zabeležena na sledećim lokalitetima (sl. 5):

Bačka: Subotička peščara; Novi Sad, pored Dunava, između Budisave i Šajkaša, Beždan,

Sl.5. Rasprostranjenost *Asclepias syriaca* u Vojvodini

Bogojevo, okolina Subotice, Kelebija; Bečej; između Mošorina i Vilova; Žabalj; u blizini Horgoša; Lipar, Kljajićevo, Svetozar Miletić-Bajmok, Sivac, Stanišić, Crvenka-Panonija; Panonija, Bačka Topola; Sombor,

Banat: Deliblatska peščara; Kanjiža, Pančevački rit; Aradac, Radojevo; Velike livade, Vojvoda Stepa, Banatski Dvor, Žitište; Padej, Deliblato; Kovin.

Srem: Susek, Čerević, Testera, Sremska Mitrovica, Lačarak, Ruma; Stara Pazova, Nova Pazova; Obedska bara.

Cigansko perje (*Asclepias syriaca*) je uneto u našu zemlju kao medonosna biljka, a prvi pisani podaci o njenom prisustvu datiraju s početka prošlog veka. Nakon toga ova vrsta se polako, ali sigurno širila, da bi danas bila veoma rasprostranjena u celoj Srbiji, posebno u severnom delu Vojvodine. Najčešće raste duž nasipa i na ivicama poplavnih šuma, ali se javlja i na pesku (Deliblatska i Subotičko-Horgoška peščara), čemu se posebno raduju pčelari, jer spada u veoma medonosne biljke.

Zbog sitnog semena sa dlakavo paučinstim nastavcima lako je raznosi vetar, te je danas ova

vrsta potpuno odomaćena u Vojvodini. Pošto u nekim od zaštićenih područja već predstavlja opasan korov, njeno širenje bi ipak trebalo stalno kontrolisati.

CIGANSKO PERJE (ASCLEPIAS SYRIACA)

U našoj zemlji, posebno u Vojvodini, a naročito u okolini Subotice, u Subotičko-Horgoškoj peščari cigansko perje je jedna od interesantnih i specifičnih medonoša. Uobičajeni su još i nazivi divlji duvan ili svilenica. Uvezeno je iz Severne Amerike u bivšu Austrougarsku, ne samo iz pčelarskih razloga već i radi vezivanja, odnosno armiranja peščanog tla kako bi se sprečilo širenje peska eolskim putem.

Ima dubok i razgranat korenov sistem. Koren mu se prostire i dublje od 2 m, a letos mi je jedan ovdašnji šumar tvrdio da ide i do čak 6 m dubine. Veoma se lako širi naročito ujesen kad vetar počne da raznosi semenke snabdevene jednom tankom, belom vlaknastom materijom (otuda naziv cigansko

perje jer je nekada korišćeno za jastuke). Još brže i lakše se razmnožava prenošenjem rizoma, zato nikakvo preoravanje ne pomaže uništenju. Naprotiv, još brže se širi. Nema prirodnih neprijatelja, ne pasu ga ni domaće ni divlje životinje. To su razlozi da prilikom poklanjanja semena mnogim kolegama pčelarima kažem: srećno medobranje, a teško onom ko to bude morao da uništava.

Koje su mu najvažnije karakteristike kao jedne od naših pčelinjih paša?

U literaturi se može naći podatak da cveta od juna do avgusta. Taj podatak, kad je reč o Subotičko-Horgoškoj peščari – nije tačan. Ovde cvetanje počinje početkom juna i traje oko 2 nedelje. Obično se sredina cvetanja ciganskog perja poklapa s početkom cvetanja lipe na Fruškoj gori i obično ga subotički mobilni pčelari tada napuštaju i sele se na lipovu pašu. Razlog leži u činjenici da paša ciganskog perja, valjda od svih vrsta naših medonoša najviše iscrpljuje i izrauba pčele. Obično posle ove paše dolazi do pada broja jedinki u svakoj pčelinjoj zajednici. U literaturi se može naći i podatak da cigansko perje daje i polena, što je takođe netačno i smatram da je nedostatak polena u suštini glavni razlog slabljenja pčelinjih zajednica, pogotovu ako se ima u vidu činjenica da u to vreme u peščari nema značajnijih drugih polenarica. Na samom početku bavljenja pčelarstvom kad sam kupio prve sakupljače polena i postavio ih na leta svojih košnica, doživio sam veoma neprijatno iznenađenje: za 2 dana skupilo se nekoliko desetina crnih polenovih zrnaca, sve od bulke. Tad sam od iskusnijih pčelara saznao da na ciganskom perju polena jednostavno nema. U tim lošim stranama ove medonoše treba još istaći i činjenicu da nekih godina jedan broj izletnica strada na samom cvetu, kad im nožice budu zarobljene. Bilo je godina kad bih na više cvetova video i po 3-4 zarobljene pčele. Obično se ova neprijatna pojava dešava na samom početku paše, u prva 3-4 dana, a kasnije nestaje. Ove godine i prethodne 2 ovaj problem, međutim, nisam

uočio.

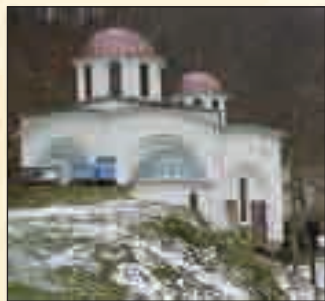
Koja se količina meda može izvrcati na ciganskom perju?

Do 2005. godine vrcao sam najviše 10 kg/koš, a najčešće je bilo 5-8 kg/koš. Prethodna, 2006. godina bila je rekordna sa 18 kg/koš, a ove godine oko 9 kg/koš.

I pored evidentnih problema ovu medonošu smatram interesantnom za pčele i pčelare najviše zato što dolazi u bespašnom periodu, između bagrema i lipe (suncokreta). Med je veoma prijatnog mirisa i arome i relativno dugo ne kristališe, 5-6 meseci. Interesantan je podatak da je do pre par godina u susednoj Mađarskoj ovaj med bio po otkupnim cenama u kategoriji suncokreta, a prošle godine sam u njihovom pčelarskom listu pročitao da je cena nešto viša, gotovo kao lipovog meda. Smatram da bi pčelari trebalo organizovano da seju ovu medonošu, pogotovu u neiskorišćenom prostoru raznih napuštenih majdana, odnosno jalovišta, ali uz sve mere opreza da se ne proširi na plodne površine i oranice. Dobro bi bilo da u susedstvu u isto vreme cveta neka polenarica, kako društva ne bi oslabila.

SRPSKA CRKVA I PČELARSTVO KROZ ISTORIJU

Kroz svu istoriju, od srednjeg veka pa do naših dana, velike zasluge za razvoj i unapređenje pčelarstva kod Srba zaslužan je veliki broj sveštenih i monaških lica. Imajući za uzor te divne pastire crkve Hristove a istovremeno vredne i radne poslanike i u pčelarstvu, jedan broj nas sveštenika i monaha, koji se bave pčelarstvom kao hobijem ili dopunskim zanimanjem, 25. novembra 2002. godine u manastiru Radovašnici, uz blagoslov Njegovog preosveštenstva episkopa šabačko-valjevskog gospodina Lavrentija, osnovao je "Svešteničko i monaško društvo pčelara eparhije šabačko-valjevske". Ovo društvo pčelara je jedinstven primer u novijoj istoriji Srpske pravoslavne crkve. Osnovni cilj društva

*Deo pčelinjaka manastira
Radovašnice*

je motivisanje sveštenstva i monaštva da se bave pčelarstvom koje ima duboke korene u našoj prošlosti. Sedište društva je drevni manastir Radovašnica, smješten pod Cerom - planinom obraslom bagremom i drugim medonosnim drvećem, udaljen od Šapca oko 23 kilometra, posvećen svetom arhangelu Gavrilu. Ovaj manastir pored lepo razvijene ekonomije poseduje i uzoran pčelinjak.

Zašto mi, članovi pomenutog društva, smatramo da je baš pčelarstvo najprikladnije sporedno - dopunsko zanimanje sveštenika?

Zato što je pčelarstvo jedna od najplemenitijih grana privrede i što se pčela i njeni proizvodi pominju na više mesta u Bibliji - "Svetom pismu". U Starom zavetu pominje se med kod Mojsija i Solomona, zatim u Knjizi Isusa Navina, Knjizi o sudijama, Knjizi o carevima, Knjizi o Jovu, u Psalmima Davidovim, u Knjigama proroka Jeremije i Jezekilja, ukupno se med u Starom zavetu pominje 59 puta. Vosak se pominje 6 puta, a pčela 5 puta.

U Novom zavetu, kad je Hristos posle vaskrsenja prvi put stao među apostole: "A oni mu dadoše komad ribe pečene, i meda u saću. I uzevši jede pred njima" (Lk. 24,42-43).

Jevanđelisti Matej (Mt. 3,4) i Marko (Mk. 1,6) govore za Sv. Jovana preteču da se u pustinji hranio divljim medom.

Na bavljenje pčelarstvom upućuje nas i naš udžbenik za Srpske pravoslavne bogoslove iz "Pastirskog bogoslovlja", koji je napisao prota Živan Marinković, nekadašnji rektor bogoslovije, gde se kaže da je crkvena pastirska služba uzvišenija od svake službe, ne samo na zemlji nego i na nebu.

Govoreći o prikladnim zanimanjima i rasonodama pastira (sveštenika), na stranama 80-85, on kaže: "takvih prikladnih zanimanja, saglasnih sa njegovom visokom službom i dostojanstvom, ima više vrsta: književnih, umetničkih i poljoprivrednih.

Pastiri koji žive na selu mogu se baviti nekom granom poljoprivrede: pčelarstvom, živinarstvom, povrtarstvom, voćarstvom, vinogradarstvom, stočarstvom...

Crkva je od početka visoko cenila fizički rad i preporučivala ga svojim članovima. Po primeru svoga Učitelja, i apostoli su časove slobodne od svoje službe ispunjavali fizičkim radom. Sveti apostol Pavle naročito ističe da su se on i njegovi saradnici za sve vreme svoje misionarske delatnosti izdržavali "svojim rukama" i nikome nisu bili na teretu (Sol. 2,9; Dela ap. 20,34). I hrišćanski pustinjaci visoko su cenili fizički rad i zanimali se njime od jutra do mraka. Neki od njih, kad nisu imali šta da rade, prenosili su zemlju ili kamen s jednog mesta na drugo, samo da bi svoje telo nečim zaposlili. Jer, besposlen um i ruke đavo brzo zaposli, uveravaju jednodušno svi sveti oci na osnovu svoga ličnog iskustva.

Miloš Antičić
sveštenik
Karadorđeva 19/2
15220 Koceljeva
(015) 558-148,
(064) 5295-225
e-mail: mantonic@ptt.yu
www.pcelarm.com

Pčelinjak prote Miloša Antičić iz Koceljeve

Zato oni ni časa nisu bili bez posla. Dok je njihovo telo bilo zauzeto fizičkim radom, njihove usne šaputale su molitve i psalme.

Telesni rad je zapovest Božija ljudima i u isto vreme fizička potreba čovekova. On je i svešteniku od višestruke koristi.

Prvo, on u njegov život unosi potrebnu promenu i donosi izvesno osveženje. Ovo osobito biva kod zanimanja na svežem vazduhu, u bašti ili polju.

Pčelinjak prote Dragiše Milovanovića iz Badovinaca

Drugo, fizički rad koristi i telu: pomaže i ubrzava razmenu materija, preko znoja odstranjuje štetne sastojke iz tela i čini ga pokretljivijim, lakšim, elastičnijim i otpornijim prema bolestima.

Treće, on donosi i materijalnu korist koja uvek dobro dođe kao dopuna skromnim prihodima sveštenikovim...

Od svih spomenutih poljoprivrednih zanimanja

Pčelinjak manastira Lelič

najpre bi se i najviše mogli preporučiti pčelarstvo i živinarstvo, jer je za druge grane potrebno imati zemlju, a nju većina sveštenika, naročito mlađih, danas nema.

Treba spomenuti da se bavljenje ma kojim od spomenutih zanimanja ne sme pretvoriti u glavnu profesiju i obavljati na štetu svoje pastirske službe, već samo kao sporedno zanimanje u slobodno vreme i časovima odmora od svoje službe".

Pomenuću još Raspis CBr. 409. od 4. marta

Aluminijumske dadanke prote Vlade Todorovića iz Orida

1904. godine gde gospodin ministar prosvete i crkvenih poslova između ostalog piše: "Kad se zna da se u hrišćanskim hramovima upotrebljavaju sveće od voska pčelinog, onda je jasno za svakoga, pa i za starešine i bratstva manastirska, da je najprirodnije pčelarstvo podizati kod manastira i crkava... Koristi koje se od pčelarstva dobijaju, jesu ne samo med i vosak, već i moralna korist, jer privrednik posmatrajući pčelu, njen rad i njeno uređenje, i sam se ugleda na marljivost ove male i korisne bubice".

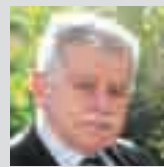
Na kraju treba pomenuti da je i svetsko pčelarstvo tesno vezano za sveštena lica, što potvrđuje činjenica da su najveći autoriteti u svetskoj pčelarskoj istoriji potekli iz krila crkve: sveštenik Jovan Đerzon bio je poreklom Poljak i otac racionalnog pčelarstva u Evropi; sveštenik Adam Širah bio je Lužički Srbin, pronalazač značajnog otkrića iz života pčela i organizator prve pčelarske organizacije u svetu; pastor Pavao Šenfeld bio je poreklom Namac; pastor Lorenc Langstrot bio je otac racionalnog pčelarstva u Americi; Petar Prokopovič, otac racionalnog pčelarstva kod Rusa, rođen je u svešteničkoj porodici itd.

Završiću ovo izlaganje citirajući reči profesora Jovana Živanovića iz daleke 1893. godine, koji u „Srpskom pčelaru“ na str. 294 pod naslovom „Pohvala pčeli“ kaže:

„Hvala ti, Bože! što si me milošću svojom upoznao sa neumornom pčelom, koja mi je osladila rad, a tim i slabo moje telo ojačala, koja mi je pokazala da je samo u radu život, koja me čuva od svakih strasti, koja mi je otvorila knjigu živu, a to je čudnovat život koji me pri svakom posmatranju i izučavanju njegovu vodi - kao što bi Dositej kazao - „ka visokoj mudrosti tvojoj, to jest ka poznanju tebe, Bože“, koja me u ovim našim mutnim danima razgaljuje i opominje, da nam je samo u zajedničkom radu i slozi spas, i koja me još pored svega ovoga i materijalno podiže i snaži“.

ŠTA MOGU DECA U KARLOVAČKOJ BOGOSLOVIJI

PČELARSTVO U SRPSKOJ PRAVOSLAVNOJ BOGOSLOVIJI SVETI ARSENJE I SREMAC U SREMSKIM KARLOVCIMA

Žarko Živanović
M. Stratimirovića 85
Sremski Karlovci
021/881-071

Najstarija pravoslavna bogoslovija, posle kijevske, nalazi se u Sremskim Karlovcima, a osnovana je 1794. godine. Danas se ona zove Srpska pravoslavna bogoslovija Sv. Arsenije I Sremac, po drugom Srpskom arhiepiskopu posle svetog Save. Bogoslovija je poznata i po tome što je u njoj 1878. godine prof. Jovan Živanović uz pomoć tadašnjeg rektora Ilariona Ruvarca, začetnika moderne istorije, osnovao Drugu katedru za moderno pčelarstvo u Evropi, po uzoru na Nemce koji su imali prve katedre. Katedra je trajala do 1941. godine, a predmet pčelarstvo, na predlog novopostavljenog rektora gospodina protojereja stavrofora Dušana Petrovića, obnovljena je odlukom Sinoda SPC školske 2000/2001. godine.

Tada je Žarko Živanović sa bogoslovima uz pomoć DP «Jovan Živanović» u Novom Sadu i sveštenika pčelara kao donatora formirao pčelinjak u bašti Bogoslovije. Prvi predavači bili su prim. dr Luka Kolarović i Žarko Živanović iz Sremskih Karlovaca.

U početku, nastava je bila fakultativna, a interesovanje đaka veliko, gotovo trećina svake generacije proučava pčelarstvo do kraja školovanja. U međuvremenu, nastava za prve razrede postala je obavezna, a za starije fakultativna. Program nastave koja se odvija dva puta nedeljno, pripremili su dr Luka Kolarović

i Žarko Živanović. Teorijski deo podrazumeva istorijski razvoj pčelarstva, biologija pčele, bolesti, tehnologija i ekonomija pčelarenja, a praktični deo se odvija na pčelinjaku u Bogosloviji u Muzeju pčelarstva «Prof. Jovan Živanović» i na stručnim ekskurzijama. Predavači po pozivu su već godinama sveštenici - otac Vlada Todorović – Orid kod Šapca, Miloš Antonić – Koceljeva, Dragiša Milovanović - Badovinci, prof. Mića Mladenović – Poljoprivredni fakultet u Zemunu, predsednik SPOS-a Živoslav Stojanović, predsednik DP «Jovan Živanović» Novi Sad Dušan Vorgić, Branislav Ristić – Jagodina i mnogi drugi...

Cilj nastave, kako u ono vreme tako i sada, jeste da se učenicima omogući da upoznaju tajne pčelarstva – jedne od najprofitabilnijih grana poljoprivrede ne toliko u proizvodnji pčelinjih proizvoda nego mnogo značajnije, ulogu pčela u oprašivanju bilja.

Saznanja iz ove nauke budući sveštenici će moći prenositi narodu u svojim parohijama.

Svake godine za školsku slavu sv. Arsenija bogoslovi pišu tematske radove, a među njima je i tema iz pčelarstva. Jedan od nagrađenih bogoslova je i Nemanja Kostić, učenik 4. razreda koji je pripremio prigodnu izložbu za 73. Poljoprivredni sajam u Novom Sadu. Iz programa izdvajamo tematski rad Nemanje Kostića.

«Osim predavanja iz pčelarstva postoji i

PČELA KAO SUDBINA

praktična strana koja se najvećim delom odvija na pčelinjaku u krugu škole. Školski pčelinjak ima košnice Langstrot tipa i uz Živanovićevu pomoć održava ga domar Savo Blagojević. Učenici prisustvuju najvažnijim sezonskim radovima: pripremanju košnica i društava za uzimljanje, prihranjivanju u proleće i pripremanju društava za paše, pregledu i proceni stanja u košnici za vreme paše i na kraju vrcanju meda. Pčelarske poslove učenici obavljaju pod Živanovićevim nadzorom.

Veoma važna i korisna je poseta Muzeju pčelarstva «Prof. Jovan Živanović» u Sremskim Karlovcima, čija postavka je zapravo iscrpan istorijski pregled razvoja pčelarstva na ovim prostorima.

Korist od pčelarstva je mnogostruka. To je jedna od najisplativijih privrednih grana. Pokazalo se to i u delatnosti karlovačke Bogoslovije. Jelovnik u internatu obogaćuje se proizvodima sa školskog pčelinjaka, pre svega prvoklasnim medom, značajnim za ishranu mladih. Materijalna korist je više nego očigledna. Izračunajte koliko bi se novca potrošilo za nabavku meda za 130 đaka i uporedite tu cifru sa količinom novca koji se potroši za održavanje pčelinjaka. Više je nego očigledno da je korist od pčelarstva zaista velika. Taj primer još više podstiče želju učenika za bavljenjem pčelarstvom.

Pčelarstvo je najbolji primer racionalnog korišćenja prirodnih bogatstava. Trud karlovačke Bogoslovije na očuvanju i širenju pčelarstva koristan je za naš narod jer ona znanje o pčelarstvu predaje budućim sveštenicima, pastirima na njivi Božijoj, onima na koje se narod uvek ugledao.»

U svojoj prvoj knjizi proze Dikosava Miloradović ponudila nam je nekoliko zanimljivih priča o ljudima koji su svoju sudbinu vezali za pčelu. To je i svojevrsni „omaž“ pčeli – vrednici, družbenici, terapeutu. Svojim jezikom i iskustvom Miloradovićeva nam pojašnjava i približava odnose u košnici, među pčelama, odnos ljudi prema pčelama i obrnuto. Za pčelare početnike i sve one koji možda žele da samo nešto više saznaju o pčelama to je korisno, lepo i poučno štivo.

Svaka priča je posebno iskustvo. O odgajanju pčela, o pčelama kao bićima, o srećnim i nesrećnim trenucima, o vrednostima i lepoti pčelinjih produkata, o svemu što to prekrasno biće može da nam donese i priredi – saznajemo u ovoj knjizi.

B.Petrović

STO DESET GODINA PRVOG PČELARSKOG ZBORA ODRŽANOG U JAGODINI (1897-2007)

Duško Grbović,
dipl. istoričar-viši
kustos

Zavičajni muzej, Jagodina

U avgustu ove godine navršilo se sto deset godina od održavanja prvog Pčelarskog zbora. Događaj se zbio 7. (19) avgusta 1897. godine¹ u Jagodini. Skup pčelara u Jagodini prethodio je pčelarskom zboru u Beogradu gde je osnovano Srpsko pčelarsko društvo. To je prilika da se podsetimo na ovaj događaj, značajan za istoriju pčelarstva u Srbiji i Srba.

Prvim i Drugim ustankom srpski narod na teritoriji Beogradskog pašaluka se oslobađa viševjekovnog turskog ropstva. Srbija započinje postepeni razvoj u modernu evropsku državu. Do 1860. godine broj košnica je u stalnom porastu, da bi od tada počeo da opada. Glavni uzroci su bili sve veća upotreba šećera kao jeftinije namirnice, upotreba parafina i stearina kao jeftinih materijala u izradi sveća. Pčelarilo se primitivno, košnicama sa nepokretnim saćem. Da bi se unapredila poljoprivreda 1869. godine osniva se Srpsko poljoprivredno društvo. Ono uočava probleme u pčelarstvu i počinje da ih rešava oko 1880. godine. Organ društva „Težak” donosi tekstove o značaju racionalnog pčelarstva košnicama sa pokretnim saćem. Košnice sa pokretnim saćem u Kraljevinu Srbiju su donete 1882. godine. Na teritoriju Jagodine one doprevaju 1884. Godine 1879. u Jagodini je osnovano udruženje pčelara „Belica”. Predsednik je bio sudija Milan Stanimirović.

Tokom vremena javila se potreba za čvršćim povezivanjem pčelara radi propagiranja i širenja metoda racionalnog pčelarstva. Inicijativa za udruživanjem odgajivača pčela kreće od mlavskih pčelara. Oni 1. (13) jula 1897. godine upućuju proglas svim pčelarima u Kraljevini Srbiji. U proglasu se između ostalog kaže: „...za vreme naših starih kraljeva i careva pčelarstvo u Srbiji bilo rasprostranjenije no u ma kojoj drugoj zemlji u Jevropi....Danas nema više onih pčelanika ni onoliko pčelara srpskih a što je još gore: pod imenom voska i meda uvoze nam se sa strane razni škodljivi fabrički proizvodi...Mi ovim pozivamo sve pčelare naše na prvi srpski pčelarski zbor u Kraljevini Srbiji 7. avgusta o.g. u Jagodini, a za ovim na izlet u pčelanic Pčelar. Voćarske Zadruge u Paraćin, da se tu, pre svega, svi upoznamo pa da zajedničkim dogovorom utvrdimo kojim nam putem valja ići, pa da i mi jednom dođemo u racionalnome pčelarstvu, dokle su došli drugi napredni narodi...” Smatra se da je autor teksta proglaša (pokliča) Jovan P. Jovanović (1865-1935), istaknuti pčelar i dugogodišnji urednik časopisa „Pčelar”.

Proglasu se odazvalo više od 60 pčelara i prijatelja pčelarstva iz Kraljevine Srbije. Kako je i predviđeno, okupili su se u Jagodini 7. (19) avgusta 1897. godine. Skup je održan u zgradi Osnovne škole (kasnije se tu nalazila Gimnazija, potom je bilo smešteno sedište opštine, a danas se u toj zgradi nalazi dopisništvo RTS). Upravnik škole bio je Dimitrije M. Dimitrijević (1862-1938), prosvetni radnik i pčelar, kasnije, jedan od poverenika Srpskog pčelarskog društva za okrug Moravski. Zboru je prisustvovao i izaslanik

Zgrada osnovne škole gde je održan Prvi pčelarski zbor 1897. godine (razglednica iz 20-tih godina XX veka)

ministra Narodne privrede Milovan R. Marinković, inače predsednik Pčelarsko-voćarske zadruge u Beogradu. Skup pčelara otvorio je istaknuti pčelar toga doba, iguman Metodije (Milovanović), tada starešina manastira Vitovnice, rodnom iz Petrovca na Mlavi. Za predsednika zbora izabran je Aleksa M. Živanović, a za sekretara Marinko Petrović. Dogovoreno je da se formira pčelarsko društvo koje će delati isključivo na unapređenju ove grane privrede u Kraljevini Srbiji i srpstvu. Dogovoreno je da se društvo zove **Srpsko pčelarsko društvo**. Društvo bi svake godine u drugom mestu održavalo skupštinu na kojoj bi bila razmatrana razna pitanja iz pčelarstva. Prateća manifestacija skupštine bila bi pčelarska izložba. Na zboru se raspravljalo o tome kako da se pčelarstvo najpovoljnije razvija, koji tip košnice je najpogodniji i koji je najpraktičniji način pčelarenja. Formiran je privremeni odbor čiji je zadatak bio izrada pravila i uređenje društva. U odbor su ušli: Aleksa M. Živanović, iguman Metodije, Dragutin Dimitrijević, Jovan Jovanović, Milovan Marinković, Steva Veljanović.

Časopis „Srpski pčelar“, koji je izlazio u Sremskim Karlovcima i čiji je glavni urednik bio Jovan Živanović, u brojevima 12 (septembar 1897) i 1 (oktobar 1897) doneo je izveštaj sa zbora u Jagodini i odlukama koje su na njemu donete. Navedeno je da je skup pčelara u Srbiji održan 27. jula u Jagodini.

U Beogradu je 31. oktobra (12. novembra) 1897. godine održan Drugi pčelarski zbor na kojem je formirano Srpsko pčelarsko društvo. Početkom 1898. godine počinje da izlazi organ Društva, časopis „Pčelar“.

Značaj skupa u Jagodini je u tome što su odlukama na ovom sastanku pčelara postavljeni temelji organizovanom pčelarstvu u Srbiji. Stvorena je osnova za širenje metoda racionalnog pčelarstva i time za povećanje proizvodnje pčelinjih produkata. Dan održavanja pčelarskog zbora u Jagodini zato je jedan od najznačajnijih datuma u istoriji srpskog pčelarstva.

¹ U Srbiji je do 1919. godine bio u upotrebi julijanski kalendar. U XIX veku razlika između gregorijanskog i julijanskog kalendara bila je 12 dana.

Program obeležavanja jubileja

Pre 110 godina, tačnije 7. (19) avgusta 1897. godine, u Jagodini je održan Prvi zbor pčelara Kraljevine Srbije. Inicijatori i predlagači za održavanje tog skupa bili su Mlavski pčelari. Na zboru je dogovoreno da se formira društvo pčelara koje bi se zvalo Srpsko pčelarsko društvo, a današnji Savez pčelarskih organizacija Srbije je nastavljajući sledbenik te organizacije.

Organizovanje pčelara u Jagodini i okolini ima dugu tradiciju. Pre sto dvadeset osam godina osnovano je prvo udruženje pčelara „Belica“. Ovo je jedno od najstarijih, a možda i najstarije društvo pčelara u Srbiji, pa nije slučajno što je prvi Pčelarski zbor održan baš u Jagodini.

Tim povodom je Društvo pčelara „Pomoravlje“ iz Jagodine donelo odluku da 8. septembra 2007. godine organizuje obeležavanje tih značajnih jubileja. Za štampu se priprema monografija „Pčelarstvo na tlu Jagodine sa okolinom“ čija je promocija planirana takođe za 8. septembar. Monografija je pripremljena u saradnji sa Zavičajnim muzejem u Jagodini koji je, zajedno sa Društvom pčelara „Pomoravlje“ i izdavač publikacije. Autor monografije je viši kustos-istoričar Duško Grbović, radnik u muzeju.

Predviđen je sledeći program:

1. Otvaranje izložbe pčelinjih proizvoda i opreme za pčelarstvo sa kraćim kulturno -umetničkim programom na Skveru omladine, ispred RK „Beograd“ - 10,00 časova
2. Otvaranje tematske izložbe o istorijatu pčelarstva u Jagodini i okolini do današnjih dana, u foajeu Kulturnog centra
3. Svečana Akademija sa kraćim izlaganjem posvećenom jubileju, u sali Kulturnog centra
4. Promocija monografije „Pčelarstvo na tlu Jagodine sa okolinom“, u sali Kulturnog centra
5. Kulturno-umetnički program u sali Kulturnog centra
6. Poseta Akva parku i ZOO vrtu.

U PAPRATNI PROSLAVLJEN SV. PROKOPIJE, DAN "TIMOMEDA" I KNJAŽEVAČKIH PČELARA

SLAVA 16. PUT, U PUNOM USPONU I SJAJU, TRADICIONALNA PREDAVANJA O PČELARSTVU

Najstariji i najmlađi pčelar

Pčelinjak Radomira Stojadinovića

Mr Aneta Georgijeva

Knjaževačko preduzeće "Timomed" obeležilo je svoj dan i slavu Sv. Prokopije, dan pčelara, u Papratni. Pčelari iz Knjaževca, njihove kolege iz okolnih gradova, kao i mnogobrojni gosti obišli su pčelinjak Radeta Stojadinovića, kolačara za ovu godinu, pčelara koji se ovim poslom bavi profesionalno od 1999.godine. Zapaženo je bilo druženje najstarijeg pčelara, Aleksandra – Ace Markovića (1930.) iz Zaječara sa najmlađim Živojinom Bocićem (1977.) iz Knjaževca. Sledeće godine kolačar - domaćin biće Ratomir Vučić, pčelar iz Šestog Gabra.

Dan knjaževačkih pčelara protekao je i u stručnim predavanjima profesora sa Poljoprivrednog fakulteta u Beogradu. Prof. dr Jovanka Raljić Popov akcenat je dala na karakteristikama meda, rekavši da je knjaževački rejon ekološko, nezagađeno područje. Mogućnosti proizvodnje eko – meda,

u knjaževačkom kraju (Stara planina) tema je o kojoj je govorio prof. dr Mića Mladenović. Iskustvo u radu Centra za selekciju i reprodukciju matica "Timomed" u Štipini, pčelarima je prenela rukovodilac centra mr Aneta Georgijev.

Profesor dr Miodrag Janković, direktor Instituta za prehrambenu tehnologiju Poljoprivrednog fakulteta u Beogradu na ovom skupu je rekao da je proces rada u Timomedu po najvišim standardima.

Direktor Timomeda, Sbrislav Vidojević, istakao je da će ova godina biti godina početka izvoza na strano tržište, iako već tri godine rade sa crnogorskim tržištem i ostvaruju devizni priliv više od 100.000 evra. Ove godine će se to duplirati zahvaljujući novom kupcu iz Bosne. Do kraja godine proizvodi Timomeda će se naći na tržištu EU, a nakon uvođenja HACSP sistema očekuje se izvoz u Nemačku, Italiju i Kanadu.

Prof. dr Jovanka Raljić Popov

Prof. dr Miodrag Janković

Prof. dr Mića Mladenović

Sbrislav Vidojević

GORAK MIRIS MEDA I BORA ZLATIBOR 2007

U organizaciji Asocijacije pčelarskih društava i udruženja zlatiborskog i moravičkog okruga, na Zlatiboru je od 2. do 5. avgusta održana druga izložba pčelinjih proizvoda "Miris meda i bora – Zlatibor 2007".

Zamišljena kao mesto povezivanja i proširenja saradnje među pčelarima, nažalost, postala je mesto teških podela koje je izazvao organizator.

Na prvoj izložbi, održanoj prošle godine, predsednik Asocijacije je obećao da će Zlatibor postati novi Tašmajdan. I postao je, ali samo po visini kotizacije. Za izlagače - članove Asocijacije iznosila je 1.500 dinara, a za one koji to nisu 5.000 (više nego na Tašmajdanu). Naravno, Asocijacija sama donosi odluku o visini kotizacije.

Postavljam, međutim, pitanje: zbog čega je Upravni odbor Asocijacije doneo odluku da jedino izlagači iz Društva pčelara "Užice" MORAJU uplatiti kotizaciju unapred i da samo s dokazom o uplati mogu doći na izložbu? Svi ostali izlagači su kotizaciju platili na dan izložbe.

Naravno, užički pčelari su i na ovoj izložbi bili najbrojniji, jer Zlatibor smatramo svojom planinom i tako će uvek biti. Društvo pčelara "Užice" je učestvovalo sa 6 izlagača, Kosjerić - 1, Požega - 1, Prijepolje - 2, a Arilje, Nova Varoš, Priboj, Sjenica i Bajina Bašta nisu imali izlagače.

Na izložbi je najavljen dolazak Kraljice meda, a kao predavač dr Milanka Erski-Biljić. Kao i prošle, tako i ove godine od najavljenih dolazaka nije bilo ništa. Postavljam pitanje: da li je organizator uopšte nameravao da ih dovede, ili je to bila samo pompezna najava?

Na Zlatiboru je bilo oko 30 izlagača iz cele Srbije. Prodajom meda većina nije bila zadovoljna, pa mnogi pčelari nisu uspjeli ni da pokriju troškove.

"Bandarole" sa serijskim brojem za članove Asocijacije, najavljene kao obavezne da bi se takvi izlagači prepoznali, gotovo niko nije koristio. Zašto? Pitajte izlagače, članove Asocijacije.

Društvo pčelara "Užice" nije član Asocijacije. Kao dovoljno razvijeno i veliko udruženje, spoznajemo šta je dobro i za nas i za pčelarstvo Srbije, a šta ne. Na kraju, to je naše pravo izbora. Društvo pčelara "Užice" bilo je jedan od osnivača Asocijacije, i smatramo je dobrom idejom, ali je iz nje istupilo zbog neslaganja sa rukovodstvom u

vezi sa načinom rada i programskim ciljevima Asocijacije.

Na kraju, novac je uzet od izlagača. Da li je bilo šta drugo važno? Organizator nije udostojio izlagače ni jedne jedine šoljice kafe, za četiri dana trajanja izložbe.

Tugomir Kostić
Niš

vesti

PRIZNANJA NAJUSPEŠNIJIMA

Članovi Udruženja pčelara „Niš“ proslavili su svoju slavu, Svetog Prokopija, zaštitnika pčela i pčelara, koji je rođen krajem trećeg veka, a pogubljen u četvrtom veku nove ere u Nišu. Prota Blagoje Stanković održao je prigodnu besedu, istakavši da je pčela najkorisniji insekt i poželeo pčelarima uspeh. On je presekao slavski kolač domaćina slave Labuda Mirića.

Predsednik Udruženja, Milorad Novković, istakao je da je niško udruženje pčelara jedno od najmasovnijih i najaktivnijih u Srbiji i da je Savez pčelarskih organizacija Srbije

(SPOS) dodelio priznanja najuspešnijim i najaktivnijim pčelarima Niša: najveće priznanje – diplomu „Profesor Jovan Živanović“, Miroljubu Jankoviću i Siniši Miloševiću. Zlatnu medalju i zvanje „Zasluzni pčelar“ dobili su Dragiša Mihajlović, Dragan Popović, Jovan Ljubenković i Stanoje Ilić, a pohvalnice Tugomir Kostić, Zoran Gligorijević, Luka Bajović i Janoš Nikolić. Četvoro pčelara je dobilo zahvalnice, među njima i pčelarka Zorka Tomić. Povelje za doprinos i pomoć u razvoju pčelarstva dodeljene su Gradskoj opštini „Crveni Krst“ i Pravnom fakultetu u Nišu. Druženje je nastavljeno zajedničkom večerom.

MEĐUNARODNI SKUP PČELARA U PIROTU ZA DOBROG PČELARA NEMA ZIME

Udruženje pčelara u Pirotu bilo je domaćin Međunarodnog skupa "Za dobrog pčelara nema zime". Tema je bila priprema pčelinjaka za uspešno prezimljavanje, a učestvovali su pčelari iz Srbije, Bugarske, Makedonije i Republike Srpske. Posebna pažnja posvećena je obezbeđivanju vode tokom sušnih sezona kao što je ova, zatim se govorilo o metodologiji suzbijanja bolesti u pčelinjacima, nastupu na domaćem i stranom tržištu i sličnim problemima. Na skupu su, među ostalima, govorili član Izvršnog odbora Saveza pčelarskih organizacija Srbije Jožef Agardi i Violeta Santrač, iz Banja Luke.

ČAČANI UGOSTILI BANJALUČANE

Društvo pčelara "Čačanska pčela", početkom avgusta bilo je domaćin pčelarima Društva pčelara "Banja Luka". Među četrdesetak gostiju bio je i predsednik Saveza pčelara Republike Srpske, Brane Končar. Gosti su bili smešteni u domaćinstvima pčelara.

Banjalučki pčelari su posetili pčelinjak istaknutog pčelara Vučka Radojičića, gde su razmenili iskustva i upoznali se sa istorijskim razvojem čačanskog pčelarstva. Posetili su Srpsku Svetu Goru i manastire Blagoveštenje i Preobraženje. Posle svečanog ručka posetili su spomen obeležje "Tanasko Rajić" i boraca NOB-a, gde je održano predavanje o boju na Ljubiću.

Gosti su posetili i Sabor trubača, gde su ih toplo primili Dragačevski pčelari. Izraženo je obostrano zadovoljstvo i želja za novim susretima.

*DP Čačanska pčela
sekretar Ljiljana Vasović*

SRPSKI REKORDERI U PROIZVODNJI MEDA za 2006.

Na dan poljoprivrede Srbije u Privrednoj komori je održan 41. Sabor rekordera u poljoprivrednoj proizvodnji pod pokroviteljstvom Zadrugnog saveza Srbije, a nagradu je primilo 109 rekordera. U proizvodnji meda:

1. Dragomir Sušić, Beograd-Barajevo, 40 košnica, proizveo 76 kg meda po košnici.
2. Bojan Radivojević, Knjaževac- Zaječar, 300 košnica, proizveo 65 kg meda po košnici.
3. Ljubiša Tomić, Tecić- Jagodina, 160 košnica, proizveo 62 kg meda po košnici.

ROBNA PROIZVODNJA MEDA

Dragan Đorđević, Kamenovo - Požarevac, 600 košnica, proizveo 35 kg po košnici, ukupna proizvodnja 21.000 kg meda.

DIPLOMA

Milan Jevtić, Oparić - Jagodina, 480 košnica, proizveo 52 kg meda po košnici.

Uručenju nagrada rekorderima prisustvovao je i Predsednik Srbije Boris Tadić koji se zahvalio rekorderima i čestitao na postignutim rezultatima koji su u pojedinim granama poljoprivrede nadmašili svetske i evropske rekorde, zatim je istakao da su poljoprivredna gazdinstva usitnjena, da je mehanizacija zastarela, da ne postoje sistemi za navodnjavanje i da država ubuduće mora pomoći seljacima u obnovi infrastrukture i plasmana poljoprivrednih proizvoda kako bi se poboljšao položaj zemljoradnika. Na kraju je rekao da nije tačno, kao što se priča i piše, da poljoprivreda vuče privredni razvoj Srbije, jer to čine druge privedne grane. Posle uručenja nagrada rekorderi su nastavili druženje i slavlje u Domu vojske.

MEDONOSNA ČAST I SLAST

U IĞALU ODRŽAN TREĆI MEĐUNARODNI SAJAM PČELINJIH PROIZVODA -

Treći međunarodni sajam meda u Igalu, održan početkom avgusta, okupio je dvadesetak pčelara iz Crne Gore, Srbije i Republike Srpske. Ovu manifestaciju organizovalo je udruženje pčelara Herceg Novog s ciljem da doprinese kvalitetu ukupne turističke ponude. Na sajmu su se predstavili pčelari dobitnici brojnih domaćih i međunarodnih priznanja, što je po mišljenju predsjednika udruženja Željka Radmana ne samo potvrda kvaliteta ove manifestacije, već i siguran znak da će ona biti nastavljena. Ponuda pčelara je bila bogata. Mogle su se naći sve sorte meda, od planinskog do livadskog, bagremovog, lipovog,

Gradonačelnik Herceg Novog, Dejan Mandić i predsjednik UP "Herceg Novi", Željko Radman (levo)

meda od pelina i borovnice koji su se prodavali po 5 do 7 evra po kilogramu, mešavine meda, polena i propolisa, meda i lekovitog bilja, tinktura propolisa, melemi i medena kozmetika.

Pčelinjak Blaga Radanovića - Prijedor, Herceg Novi

Inače, pčelari Crne Gore žale se na smanjen prinos meda zbog visokih temperatura i velikih suša. Dugi sušni period nanoe je ogromnu štetu pčelarstvu. Brojni požari spržili su medonosno bilje, pa pčelari tvrde da ove godine neće biti meda. Nepovoljna pčelarska godina, uz sušu i nedostatak pčelinje paše, nije bila naklonjena ni rojenju pčela. Pčelari kažu da je bilo oskudnih godina, ali ova je najgora. Tokom cvetanja bilja u maju i junu padale su kiše, a u julu je nastupila suša, te o vrcanju meda malo ko razmišlja. Zato su pčelari, radi saniranja posledica, zatražili pomoć crnogorskog Ministarstva za poljoprivredu.

DANI MEDA U SEMBERIJI

Povodom krsne slave Bijeljine udruženje pčelara "Semberija" organizovalo je treću tradicionalnu manifestaciju «Dani meda u Semberiji». Na Gradskom trgu u strogom centru grada okupila je 13 izlagača iz Šida, Brčkog, Petrova i Bijeljine. Odziv posetilaca je bio vrlo dobar, a kilogram meda se prodavao za osam konvertibilnih maraka.

Žiri u sastavu: Aleksandar Bojić, Radimir Nikolić i Slavica Ugrenović dodelio je priznanje za najlepše uređen štand najmlađem pčelaru Semberije Samiru Karamujiću (15,5 godina) iz Bijeljine. On je i prošle godine dobio ovo priznanje. Drugi je bio štand porodice Milorada, Božane i Momčila Nikolića iz sela Trnjaci kod Brčkog, a treći dr Novaka Đurića iz Bijeljine.

Najkvalitetniji med na "Danima meda u Semberiji" izložio je Dragan Todorović iz Donje Čađavice kod Bijeljine (bagremov), drugi je bio Budimir Gavrić iz Bijeljine (lipov med), a treći Izet Haxić iz Janje (mešani med bagrem - livada).

Na ovoj pčelarskoj manifestaciji predstavljen je novi švajcarski lek protiv varoe "timovar" koji uz efikasnost ima i ekološke karakteristike.

VESTI IZ BOSNE - SARAJEVA

Na redovnoj, izbornoj Skupštini Udruženja pčelara Kantona Sarajevo za predsjednika Udruženja jednoglasno je izabran dugogodišnji ugledni sarajevski pčelar Suvad Kahrman. Izabran je i novi Upravni odbor koji, osim predsjednika, čine predsjednik Upravnog odbora Nedo Đurđić, zatim Admir Halilović, Elvedin Žolković, Nazif Salčin.

Prioritet budućeg rada je povratak izgubljenog poverenja pčelara u Udruženje kao osnovnu organizaciju pčelara Kantona Sarajevo, omasovljavanje članstva i tešnja saradnja sa srodnim i sličnim udruženjima. »Onoliko koliko svaki od nas da sebe i svog slobodnog vremena za Udruženje, toliko će imati prava i uticaja u njemu. Udruženje će biti onakvo kakvim ga mi napravimo, kakvim ga mi oblikujemo prema sebi.« rekao je Suvad Kahrman naglašivši da udruženje mora doživeti temeljnu reformu.

Nakon zajedničkog druženja, pčelari su posetili pčelarsku farmu Suvada i Sejada Kahrmana u Nahorevu.

Nazif Salčin

"PČELARSTVO TAŠMAJDAN 2007"

4. oktobar, četvrtak

- 9,00-10,00 Doček i posluž enje (šator organizatora)
 10,00-11,30 Svečano otvaranje izložbe sa prigodnim programom (ispred šatora)
 11,30-12,00 Aleja medonosnog drveća - izaslanik gradonačelnika Beograda sadi medonosno drvo
 12,00-13,00 Obilazak štandova
 12,00-15,30 Emitovanje reportaža i reklama domaćina izložbe
 18,00-19,30 Kulturno-umetnički program (ispred šatora)
 20,00-21,30 Zajednička večera izlagača, organizatora i zvanica

5. oktobar, petak

- 8,00-9,00 Promocija domaćina za taj dan (šator)
 9,00-12,00 Prikaz i ocena inovacija opreme, alata, pribora i tehničko-tehnoloških unapređenja u pčelarstvu (ispred šatora)
 14,00-16,00 Saveti o korišćenju pčelinjih proizvoda i prezentacija literature
 16,00-19,00 Emitovanje reklamnih poruka i kulturno-umetnički program
 20,00-21,30 Svečana akademija "110 godina SPOS-a" (Narodno pozorište)

6. oktobar, subota

- 8,00-10,00 Muzičko-zabavni program
 10,00-11,30 Debata sa zakonodavcem: Aktuelni problemi u vezi sa propisima u pčelarstvu (šator za debate)
 11,30-15,00 Razgovor domaćina sa gostima-rukovodstvima društava, udruženja (šator domaćina, DPB i BUP)
 11,30-14,00 Izbor Kraljice meda
 14,00-15,00 Uručenje nagrada (ispred šatora organizatora)
 16,00-19,00 Sala Privredne komore - Predavanje: "Grčki pčelari i Evropska unija" - Predavač: Stela Papastaziou

7. oktobar, nedelja

- 9,00-11,00 Emitovanje reportaža, poučnih tekstova i reklama
 11,00-12,00 Ocena izložbe i predlozi (šator za debate)
 12,00-16,00 Emitovanje reportaža i muzički program
 19,00 Zatvaranje izložbe

Hvala na poseti

Udruženje pčelara „BUDUĆNOST“, pod pokroviteljstvom opštine Lazarevac, 9. septembra 2007.godine, na platou ispred opštinske zgrade, organizuje

DAN PČELARSTVA KOLUBARA 2007

izložbu i prodaju pčelinjih proizvoda, opreme i pribora za pčelarstvo. U okviru smotre je i predavanje za pčelare i građanstvo.

Organizator obezbeđuje tezg e, a naknada je u vrednosti jednog kilograma meda.

Svečano otvaranje je predviđeno za 10,00 časova.

Kontakt telefon 011/8120-773, 063/8094-976

*Predsednik Udruženja
Radisav Cvejić*

DP «Dr Bogoljub Konstantinović» u Kruševcu, 20. 21. i 22. septembra 2007, na platou ispred Doma sindikata organizuje 20. prodajnu izložbu pčelinjih proizvoda i opreme za pčelarenje

DANI PČELARSTVA KRUŠEVAC 2007

Svečano otvaranje je u 10,00 sati.

Štandove obezbeđuje organizator.

Pošto je broj izlagača ograničen, zainteresovani mogu da se prijave najkasnije do 10. septembra.

Naknada za učešće je 1000 dinara i jedna tegla meda u humanitarne svrhe.

Pčelari čija prijava bude prihvaćena, biće blagovremeno obavešteni. Potom treba da uplate novac na žiro-račun Društva, broj 205-64947-23 (Komercijalna banka Kruševac) i primerak uplatnice pošalju organizatoru do 17. septembra.

Izlagači su dužni da poseduju potvrdu o ispravnosti meda i drugih pčelinjih proizvoda izdatu u ovlašćenoj ustanovi.

Prijave telefonom na broj: 037/439-639 od 8,00 do 16,00 (Dragan Savić) i 064-653-20-45 (Nenad Marinković).

Organizacioni odbor

Društvo pčelara „Čačanska pčela“ 21. i 22. septembra, na trgu u centru grada, pod pokroviteljstvom Skupštine grada, organizuje tradicionalnu izložbu

DANI MEDA I CVEĆA ČAČAK 2007

Organizator obezbeđuje tezge i čuvanje eksponata između dva dana. Kotizacija je 2000 dinara i tegla meda za humanitarne svrhe. Svečano otvaranje zakazano je za

petak, 21. septembar u 10.00 časova

Rok za prijavljivanje je 15. septembar. Pozivamo sve izlagače pčelinjih proizvoda, pribora, opreme i literature da se blagovremeno prijave na adresu: Društvo pčelara „Čačanska pčela“ 32000 Čačak, Radovana Jovanovića 85 ili telefonom na broj: 032/355-026, 063/883-6539 i 032/342-891, 064/345-0155.

*Predsednik društva:
Živojin Pantović*

**Savez pčelarskih organizacija Srbije
i
Pčelarsko udruženje "Timok" Zaječar**
organizuju VIII manifestaciju

"DAN PČELARSTVA ZAJEČAR 2007"

22. septembra 2007. godine, na Gradskom trgu u Zaječaru, od 9.00 časova

Izložbeni prostor i tezge su obezbeđeni bez naknade.

Pozivamo sve zainteresovane pčelare, proizvođače opreme, lekova i ambalaže da se blagovremeno jave, a prijave se primaju do 17.09.2007.

Detaljnije informacije se mogu dobiti telefonom na broj Udruženja: 019/ 424-420, od 8.00 do 12.00 časova.

Organizacioni odbor

Pčelarsko društvo „Jasenica“
Smederevska Palanka, u dane Krstovdanskog vašara 26. i 27. septembra 2007. godine organizuje XV izložbu pčelinjih proizvoda i opreme za pčelarstvo, u parku kod Centra za kulturu

PČELARSTVO DONJE JASENICE 2007

Sreda, 26.09.2007:

9.00 Podizanje zastave, pčelarska himna;

9.30 Kulturno-umetnički program;

10.30 Sečenje slavskog kolača i osveštavanje pčelinjih proizvoda;

11.00 Svečano otvaranje izložbe;

12.00 Okrugli sto za učesnike izložbe o aktuelnostima iz pčelarstva.

Četvrtak: 27.09.2007:

8.00 Nastavak izložbe;

12.00 Dodela priznanja.

Izlagači sami obezbeđuju štand, do 2 m². Izlagač daje 1 kg meda u humanitarne svrhe i obavezan je da poštuje Kodeks izložbe.

Kotizacija je 500 dinara za članove PD „Jasenica“, a za ostale 1000. Prijave i uplata kotizacije najkasnije do 22.09.2007. godine na blagajni društva i/ili preko t.r. 330-50000201-92 kod CA MERIDIAN BANK, filijala Smed. Palanka. Informacije: 026/312-041 – sekretar, 064/26 26 705 – predsednik.

*Predsednik PD Jasenica,
Toplica Miladinović*

DP "OBRENOVAC" za vreme Krstovdanskog vašara 26, 27, 28 i 29. septembra 2007. organizuje

XI IZLOŽBU MEDA I OPREME

Tradicionalna izložba pčelinjih proizvoda održava se na gradskom trgu u centru Obrenovca.

Izložba pčelinjih proizvoda i pčelarske opreme uz prodajni ima i promotivni karakter. Organizator obezbeđuje prostor, izlagači tezge, a kotizacija je 1 kg meda u humanitarne svrhe.

Pozivamo zainteresovane da se prijave za izložbu, sa naznakom asortimana ponude, na tel. 011 87-25-735, 063/77-59-690 - Jugoslav Savatić

Organizacioni odbor

13. FESTIVAL MEDA NOVI SAD 2007

ZMAJ JOVINA, 14 - 16. SEPTEMBAR

Pokrovitelj

Grad Novi Sad

Organizatori

DP "Jovan Živanović" Novi Sad

Muzej pčelarstva "Prof. Jovan Živanović"

Sremski Karlovci

Suorganizatori

SPOS, SPOV, Karlovačka bogoslovija

Naučni institut za ratarstvo i povrtarstvo Novi

Sad, Institut za nizijsko zelenilo i životnu

sredinu, Novi Sad

JKP "Gradsko zelenilo" Novi Sad

Program

petak, 14. septembar

9.00 prodajna izložba

9.30 Pčela - moja inspiracija

Festival meda viđen kičicom

10.00 MEDENI DAR GRADU NOVOM SADU

Festival otvara predsednik Skupštine grada

Zoran Vučević

Osvećenje manifestacije

12.00 SVEČANI PRIJEM u Gradskoj kući

- Proglašenje kraljice meda

- Bratimljenje DP «Jovan Živanović» i PU Herceg Novi

- Medeni dar – PU "Radosno detinjstvo", Dečije selo - Sremska Kamenica, Dom za decu ometenu u razvoju - Veternik, Dečija bolnica, ŠOSO Milan Petrović

- Uručenje plakete Festivala meda

13.00 Čitaonica za pčelice

- gost pesnik Dušan Pop Đurđev - direktor Zmajevih dečijih igara i Vesna Čorović- Butrić

14.00 "SRPSKI PČELAR" promocija reprint

izdanja dovođišnjaka 1900/1901 govori

gospodin protorejor stavfor Dušan Petrović,

rektor Bogoslovije

17.00 Muzej pčelarstva "Prof. Jovan Živanović"

Tribina: muzej pčelarstva – obrazovna institucija i evropska turistička destinacija, moderator: dr Mića Mladenović i Žarko Živanović

19.00 Galerija "Podrum" – "Moje sunce"

- izložba slika sa likovnog saborovanja

subota, 15. septembar

10.00 Pčelarska tribina

Promocija publikacije "Pčelarstvo i životna sredina"

12.00 Medeni turnir u šahu

18.00 Pčelarenje u manastiru Velika Remeta

Okrugli sto – Pčelarenje u manastirima kroz istoriju, moderator: sveštenik Miloš Antičić - Koceljeva

nedelja, 16. septembar

9.00 Prodajna izložba

Društvo pčelara »Bačka Topola« i SO Bačka Topola u saradnji sa SPOV-om i SPOS-om organizuje tradicionalnu međunarodnu prodajnu izložbu pčelarskih

proizvoda i opreme

KARNEVAL MEDA 2007

15.09.2007. u centru Bačke Topole, iza robne kuće »Beograd«.

Uslovi: Izlagači sami obezbeđuju štandove. Cena izlagačkog mesta je 500 din. i uplaćuje se na t.r. 335-9558-96. Izlagači su dužni da obezbede po 1 kg meda u humanitarne svrhe. Izlagačko mesto se obezbeđuje prema redosledu uplata.

Program:

10,00 Kulturno-umetnički program i osveštavanje meda

16,00 KARNEVALSKI defile.

Mole se svi učesnici da donesu pčelarska odela za karneval.

Informacije telefonom na broj Mirka Spasojevića 062-581-060, ili Gorana Joldžića 063-856-9773.

Društvo pčelara Baljevac organizuje tradicionalnu Svetojovansku izložbu

" PČELARSTVO POTKOPAONIKA I GOLIJE"

U subotu i nedelju, 8. i 9. septembra 2007. na platou ispred motela Rudar. Izložba je prodajnog karaktera. Učesnike i izlagače očekuju brojna iznenađenja. Za izlagača je obezbeđen prodajni prostor, kotizacije nema. Najuspešnijim izlagačima i učesnicima slede vredne nagrade i priznanja.

Informacije na telefone 064-9193027, 063-7266372, 061-1587518.

Dobrodošli u Baljevac.

Organizacioni odbor DP Baljevac

Društvo pčelara «Banja Luka», uz pokroviteljstvo opštine, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Poljoprivrednog fakulteta, Centra za razvoj i unapređenje sela, od 12. do 14. oktobra, u centru grada organizuje PRVU prodajnu izložbu

Pozivamo članove društva pčelara, proizvođače pčelarskog pribora, opreme i literature da se prijave i učestvuju uz sledeće uslove:

- obavezno je potpisivanje ugovora o izlaganju
- može se izlagati samo pravi med (što se dokazuje analizom u akreditovanoj laboratoriji), a na licu mesta će se takođe uzorkovati med pod uslovima koje odredi organizator.
- svi izlagači su dužni da pre izlaganja predaju 2 tegle livadskog meda za potrebe organizacije
- kotizacija će se naknadno odrediti i obavezna je za sve izlagače
- svaki izlagač mora imati natpis na štandu, sa svim podacima o sebi
- svi proizvodi moraju biti deklarisani po poreklu i vrsti, sa imenom vlasnika i količinom
- nije dozvoljena prodaja proizvoda u rinfuzi
- broj izlagačkih mesta je ograničen i prednost imaju oni koji se prvi jave
- prijavljivanje je najkasnije do 25. septembra, a potpisivanje ugovora do 5. oktobra 2007. Formular za prijavu se može preuzeti na sajtu Društva www.drustvopcelarabl.com ili kod organizatora.

Informacije i telefonom na brojeve: 0038765523776 (Gavrić) ili 0038765635424 (Gatarić)

Na manifestaciji mogu učestvovati i pčelari iz drugih regija ili država pod uslovima iz normativnih akata manifestacije.

Očekujemo vaš dolazak i pozdravljamo vas!

*Za Organizacioni odbor
Zoran Gavrić*

10. DANI PČELARSTVA NIŠ 2007.

Detaljnije informacije:
(018) 531-754, (063) 8778-466,
(018) 592-080, (064) 15-63-86

Regionalna asocijacija pčelarskih organizacija
jugoistočne Srbije (RAPOJS)
Agencija Vlade Republike Srbije za promociju
izvoza i strana ulaganja (SIEPA)
Regionalna privredna komora, Niš
Ekonomski fakultet, Niš
Grad Niš, Uprava za privredu, održivi razvoj i
zaštitu životne sredine
organizuju

NIŠKI FORUM BUDUĆNOST PROFESIONALNOG PČELARENJA U SRBIJI

Niš, Velika sala Regionalne privredne komore
(Dobrička 2), 29. IX 2007, 10,00 sati

Ponudene teme: 1) Zakonski okviri profesionalnog pčelarenja; 2) Tržišni status pčelara i problem plasmana meda; 3) Zašto se pčelarska Srbija razlikuje od drugih država koje pristupaju EU; 4) Perspektive za profesionalno bavljenje pčelarstvom.

Pozivamo sve one koji žive ili nameravaju da žive od pčelarstva u Srbiji, da dođu na ovaj stručni skup, iznesu svoje viđenje trenutne situacije i da svi zajedno, sa nadležnim organima, počnemo da rešavamo goruće probleme pčelarstva.

*Predsednik Asocijacije,
inž. Vlastimir Spasić*

SEMINAR ZA VETERINARE I PČELARE

Veterinarski specijalistički institut, Kraljevo, u saradnji sa Poljoprivrednim fakultetom - Zemun, Naučnim institutom za veterinarstvo "Novi Sad", Naučnim institutom za veterinarstvo Srbije - Beograd, Veterinarskim specijalističkim institutom "Niš" pod pokroviteljstvom Uprave za veterinu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije, organizuju seminar za veterinare i predsednike društava pčelara radi unapređenja zdravstvenog stanja pčela, pčelinjeg legla i tehnologije pčelarstva, u skladu sa zakonskom regulativom, primenom NASSAR-a, dobre proizvođačke prakse, a u odnosu na zahteve EU i OIE.

Teme su:

- Aktivnosti Uprave za veterinu u oblasti zdravstvene zaštite pčela;
- značaj i uloga pčele u poljoprivredi;
- značaj i uloga tehnologije pčelarenja za kvalitet i proizvodne rezultate u pčelarstvu (prof. dr Mića Mladenović, direktor Instituta za voćarstvo i vinogradarstvo Poljoprivrednog fakulteta Univerziteta u Beogradu);
- ishrana medonosne pčele (mr Nebojša Nedić, asistent, Katedra za pčelarstvo, Poljoprivrednog fakulteta Univerziteta u Beogradu)
- američka kuga pčelinjeg legla, epinioza i

tropileloza (mr Kazimir Matović, Veterinarski specijalistički institut «Kraljevo»);

- parazitske i virusne bolesti pčela i pčelinjeg legla (dr Nada Plavša, Naučni institut za veterinarstvo «Novi Sad»);
- kontrola bolesti pčela, pčelinjeg legla i značaj veterinarsko-sanitarnih mera u pčelarstvu (mr Kazimir Matović, Veterinarski specijalistički institut «Kraljevo», mr Miodrag Rajković, Veterinarski specijalistički institut «Kraljevo»);
- trovanje pčela i uporeba antibiotika u pčelarstvu (vet. spec. Zoran Raičević, Veterinarski specijalistički institut «Niš»);
- kvalitet meda (dr Nada Dugalić Vrnđić, Naučni institut za veterinarstvo Srbije);
- primena HACCP-a u proizvodnji meda (mr Milan Dopuđa, Beograd).

Nakon diskusije svim polaznicima seminara biće uručeni sertifikati. Seminar će biti održan u oktobru, u Novom Sadu, Beogradu, Nišu i Kraljevu, a predsednici društava pčelara biće blagovremeno obavešteni o tome kada i gde će se seminar održati.

Izvršni odbor SPOS-a, u skladu sa članom 23.stav 1. alineja 8. Statuta raspisuje:

OGLAS

Za prijem sekretara u stalni radni odnos. Mesto je reizborno na dve godine, a predviđen je probni rad od šest meseci.

Uslovi: visoka ili viša stručna sprema, poznavanje rada na kompjuteru (Word, Excel), poznavanje engleskog jezika, kao i poznavanje pčelarstva.

Osim opštih zakonom propisanih uslova kandidati treba da dostave prijavu na oglas, diplomu, dokaz o poznavanju engleskog jezika (uverenje ili svedočanstvo) i kraću biografiju, na adresu: Savez pčelarskih organizacija Srbije, 11000 Beograd, Molerova 13, do 15. septembra 2007. godine.

Obaveštavaju se pčelari koji imaju registrovana poljoprivredna gazdinstva i koji su kupili selekcionisane matice u registrovanim Centrima da se Potvrde o poreklumaticaizdajuna Poljoprivrednom fakultetu u Zemunu, od 1.09. do 1. 10. 2007, od 10,00 do 14,00, u kabinetu broj 33, na III spratu nove zgrade. Za bliže informacije pozvati na broj 011/2615-315 likali 318 ili 314.

*Centar za pčelarstvo-
Odeljenje za pčelarstvo
Poljoprivrednog fakulteta u Beogradu*

„DRŽAVNI UDAR“ U KOŠNICI

OTAVA, 27.jul (Tanjug) – Čuvenoj konjičkoj jedinici kanadske policije poveren je neobičan zadatak, prenose agencije navodeći da je reč o pronalaženju roja odbeglih pčela nakon „državnog udara“ u njihovoj košnici.

„Za pomoć nam se obratio jedan pčelar koji je rekao da je izgubio od 30.000 do 40.000 pčela“, izjavio je predstavnik Kraljevske žandarmerije Kanade u Šelburnu u Novoj Škotskoj.

„Vlasnik je rekao da je roj poslednji put primećen nedaleko od jednog restorana brze hrane na obodu grada i zamolio da mu pomognemo da ga pronađe“, kazao je predstavnik žandarmerije dodajući da je to prvi put da se neko obratio federalnoj policiji

radi potrage za pčelama.

Pčelar je objasnio da je roj sigurno „pod stresom“ i da je pčelama radilicama „dosadila“ njihova matica. Prevarom su uspele da je navedu na oplodnje nakon čega je snela jaje iz kojeg se izlegla nova matica koja je preuzela kontrolu u košnici. Pčele su staru maticu odmah prognale, međutim, polovina pčela iz košnice otišla je s njom u potragu za novim domom, rekao je pčelar. On je dodao da pojava nije retka, ali da želi da pronađe izgubljene pčele, za koje tvrdi da nisu opasne, zato što strahuje da se zalutalom roju ne dogodi nešto loše.

VAŽNO OBAVEŠTENJE

Molimo Vas da tekstove za "Pčelar" dostavite do 10. u mesecu, a oglase i reklame do 15.

Redakcija

2007. Br. 1
SRPSKI PČELAR

SRPSKI PČELAR

1. Časopis za srpske pčelare i ne za pčelarske vlastari
2. Časopis koji će prokrenuti srpske pčelarstvo
3. Bogatstvo nove istorije srpskog pčelarstva
4. Svi koji drže do sebe štaju i pišu za "Srpski pčelar"
5. "Srpski pčelar" celostranih informisati, nema vikendica, nima prevata
6. Pišite o svemu što smate važno za našu zajednicu da to objavite
7. Osvetljava naša i Vaša uga
8. O Vašim metodama pčelarenja
9. Pišite šta mislite o SPOS-u, o proizvodima i radilicama (sadašnjim i bivšim)
10. Demantuje već objavljene članke
11. O svakodnevnim pčelarskim događajima, letima, letovima
12. Šaljite nam članke i fotografije koje ste ranije poslali, nisu objavljene, radi sprečavanja njihove zloupotrebe zasitili svoje Godišnja oplata, 650,00 dinara
- Uplatite račun: 160-103153-17
- Svrha oplata: članarina
- Primalac: Bratstvo pčelara "Bubočica" Leskovic, B. Zlatanović a 33, 19000 Leskovic
- Svi preplatnici i ilustracije, bezoplatno, ali: oglašavanje prvih sto preplatnika besplatno objavljeno u oglasnoj
- Glavni odgovorni urednik: Dragoslav Ilić Sed
- Tel.: 018-281-686, 093-4282-36

Papirići za dimljenje protiv varoe – lično ili pouzećem. Filipović – Užice.
031/513-687, 563-882, 524-172
(u prodavnici), 063/639-424

Kupujem vosak, voskovarinu (droždinu).
Ignjatović Mijomir, Požarevac.
012/213-532

Najsavremenije skupljače polena i hvataljke rojeva šaljem pouzećem. Jevđović.
034/340-785, 063/717-9876

Kompletne rojeve i med prodajem neprekidno.
Kovačević.
063/842-61-87, 064/490-44-95

Prodajem polen. Nikola Vorkapić, Kneza Miloša 27A, Šid. 022/711-021

Prodajem polen. Goran Jovanović, Svetozara Markovića 31, 22240 Šid. 022/710-538

Prodajem polen. Stefanović Petar, Šid. 022/710-453, 064/37-18-015

Povoljno prodajem kvalitetan polen. 063/556-131, 022/710-539

Prodajem polen i med. Narandžić Milan, Šid. 022/710-998

Prodajem med i polen. Božendić Rajko, Šid. 022/710-619

Prodajem med i polen. Božičković Drago, Šid. 022/710-379, 064/33-99-417

Povoljno prodajem 28 LR društava u prikolici.
HITNO.
025/744-061, 064/299-80-55

Izrađujem i prodajem kalupe za izlivanje matičnjaka za proizvodnju mleča i matica.
034/381-019, 034/570-384, Galić

Prodajem polen. Miroslav Hemela, Šid. 022/711-411, 064/4169-447

Sadnice medonosnog drveća. Isporuka na Tašmajdanu. Aleksandar Simić, Ub.
014/410-308, 064/614-75-23

Prodajem 20 LR košnica sa pčelama ili na ramovima. 023/67-972, 064/332-44-86

Prodajem dve platforme po 12 LR društava. Plaćanje može i u medu. 064/140-32-48

Zbog starosti prodajem pčelinjak. Petar Dotlić.
064/265-80-56, Zvati uveče

Zbog starosti prodajem pčelinjak, LR košnice.
Zvati posle 20 časova. 014/473-184

Prodaja 20 društava „AŽ-grom“. Cena povoljna.
Posle 21h. 026/515-410

Pčelarska prikolica sa pčelama, prikolica bez pčela i električna vrcaljka.
024/754-256, 063/256-885

Prodajem dva pčelarska autobusa sa po 67 košnica, u odličnom stanju.
063/104-77-88, 021/643-2096

Prodajem bagremov med. Veća količina.
Radovan, Kruševac. 063/896-70-70

Knjiga Jordana Puzderliskog «Košnica Rože Delona» o novom, «alpskom» tipu nastavljače, lagane za rad. 160 din + PTT. 014/ 251-320

Prodajem TAM 5000 sa 48 AŽ košnicama sa pčelama. 021/671- 200, 063/80-50-739

Prodajem 10 novih standardnih LR košnica.
Cena 30 eura. 064/63-87-424

Prodajem Zastavu 435 – 10, sa 50 AŽ košnica sa pčelama, sve u vrlo dobrom stanju.
021/431-792

Hitno prodajem pčelinja društva sa košnicama.
064/220-7456

Prodajem polenov prah. Mirko.
022 /731-424, 062/ 517-603,

Prodajem DB društva zbog smrti pčelara.
Povoljno. 037/ 711-422, 063/719- 41- 67,

Prodajem 20 LR košnica sa pčelama.
063/876- 4591,

Prodajem autobus sa pčelama i priborom za pčelarenje. 061/172-11-70, 011/356-356-7,

Otkup bagremovog meda - kompenzacija - nov tapacirani nameštaj, tuš kabine.
034/841-280

MATEX

ŠABAC, Mišarska 15, tel./fax 015/335-274
mob. 064/1341-935

TIMOVAR[®]

ad us. vet.

EKOLOŠKI LEK

za suzbijanje VAROE DESTRUCTOR

Koristi se tokom cele godine!

MATISAN[®]

ad us. vet.

Lek za uspešno
suzbijanje
VAROE DESTRUCTOR

MEDNA POGAČA

MEDENKO . O

MEDENKO . A

MEDENKO . F

ORSALNA
KISELINA

85%
Mravlja
kiselina

Za suzbijanje VAROE DESTRUCTOR i
dezinfekciju košnica.

Tegle za med

vuplast

PET

ambalaza

300 gr.
500 gr.
1000 gr.
1500 gr.
3000 gr.

Gornji Milanovac, Gornja Vihava, Kragujevačka n.h.
tel: 032 716 627, faks: 032 720 750, mob: 063 606 818

100%
proizvodi

златна медаља за квалитет
са Новосадског сајма

Пчеларска радња

HEKTAR

Крагујевац

- израда и продаја сатних основа
- замена и откуп воска
- израда погача за прихрану пчела
- откуп меда и прополиса
- продаја

Телефон/факс

034/371 501

Производња погача

034/562 296

Производња воска

034/334 599

Мобтел: 063/640 144

www.nektarkg.com

nektarkg@eunet.com

METALOPLASTIKA

*Sve vrste ambalaže
za med...*

VRNJAČKA BANJA • tel. (036) 631-128, 631-487, 631-677 • www.metaloplastika.com

Karolji Nektar

- Becej -

Vlasnik: Láslo Karolji
21220 Becej, Udarnička 40

Telefon: 021-817-274

mobil.: 063-7754-048

Email: karoljin@sojanet.co.yu

*IZRADA I PRODAJA
SATNIH OSNOVA
SA 20% ZAŠTITE OD VAROE

*ZAMENA I ODKUP
VOSKA I STAROG SAČA

*LEKOVI ZA PČELE
PČELARSKI PRIBOR
I OPREMA

*IZRADA SVEČA

*POGAČA ZA
PREHRANU PČELA

*BAGREMOV, LIPOV,
LIVADSKI

I SUNCOKRETOV MED

*ODKUP MEDA

I PROPOLISA

*BIO PROGRAM OD MEDA

DIMNI TOP "SVETA" (sa ugrađenim dozatorom)

Provereno - godinama u upotrebi.
Vrlo efikasan uređaj, radi na bazi amitraza
(mitaka) sa parafinskim uqem.

Sveta Dinić

011/2474-058, 064/275-59-26

PTM

Д.О.О.

„ЧММНА ПРОМЕТ“

Производи, откупљује, пакује и пласира
мед и остале пчелиње производе
преко трговине широм Србије

11319 Крњevo, Бул. ослобођења 16

тел: 026/821-080; 064/864-20-19; 064/864-20-21

E-mail: cmana-promet@ptt.yu

**Samo moćna sredstva
mogu spasiti
naše pčele!**

**SUPERSTRIPS
VAROZAN
APIHELT**

**Apivet, Novi Sad
Pogon Ljukovo
(022) 55-11-44, (063) 506-332**

**Dimilica Cr
sa kožnim mehom**

1.500,00

Nitne 50g

278,00

Kavez za matice

35,00

**Kineska igla za
presađivanje larvi**

150,00

Pčelarski nož

160,00

**Nož za
otklapanje
zupčasti Cr**

555,00

**Matična
rešetka PVC**

200,00

**Komplet
- Ručni valjci za
proizvodnju satnih
osnova - 1 i 2**

98.000,00

**Veštački
matičnjaci**

5,00

Viljuška

132,00

Košnica

od 3.432,00

Vrcaljke

od 6.160,00

* Cene su sa uračnatim PDV-om

* Proizvodimo po Vašoj narudžbini:

- pakericice, duplikatore i kante za med i ostalu opremu za uspešno pčelarenje

* Obezbeđujemo prevoz do kupaca

Pčelarska kompanija 37240 Trstenik, Pana Đukića 2/2

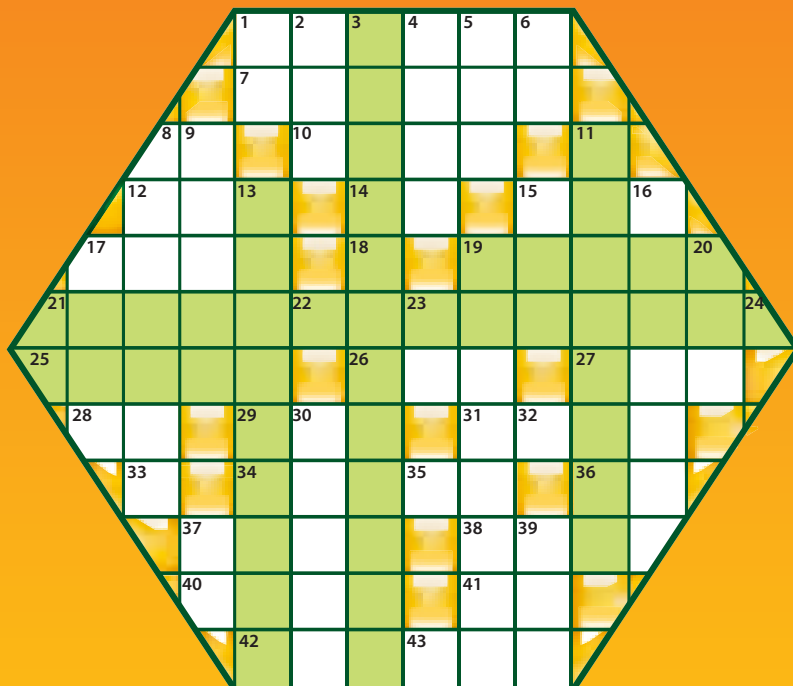
ROJ

Tel/fax: (037) 714-232,

717-600, 723-561, 723-579,

(063) 843-87-39

e-mail: roj@ptt.yu, www.roj.co.yu

Vodoravno: 1. Želja, namera, 7. Vrsta drveta, 8. U redu (engl.), 10. Mio, 11. Oznaka za površinu, 12. Domaća životinja, 9. Samoglasnik i suglasnik, 15. Nesavrtljiv, 16. Južnoamerička država, 18. Suglasnik, 19. Prezime sekretara DP Jovan Živanović iz N.Sada, 21. Ime i prezime oca srpskog racionalnog pčelarstva, 25. Ime predsednika Sekcije za proizvodnju mednih napitaka Pčelarskog saveza Slovenije (Oder), 26. Skraćeni naziv jedne od najvećih naših kompanija, 27. Čilim, 28. Jedan (franc.), 29. Pokazna zamenica, 31. Reči (engl.), 33. Sveznik, 34. Mesto u opštini Strumica u Makedoniji, 36. Dva ista samoglasnika, 37. Deo tela, 38. Prefiks pretka u petom kolenu, 41. Aluminijum, 42. Tereza od milja.

Uspravno: 1. Autoznaka Novog Pazara, 2. Naziv Agencije za demokratiju iz Nikšića, 3. Ime jednog od preduzača za proizvodnju satnih osnova, 4. Opštinsko područje, 5. Go, 6. Inicijali poznatog obor-kneza Valjevske nahije, 8. Glagolski pridev (mn.), 9. Prezime naše poznate pevačice, 11. Ime nekadašnjeg urednika časopisa Pčelar, 13. Medonosna biljka, 15. Prezime vlasnika prve knjižare u Beogradu, 16. Mađarsko muško ime, 17. Kožni otvori, 19. Sednica, 20. Varošica u Srbiji, 21. Inicijali jevrejskog istoričara (I vek), 22. Suglasnik, 23. Lična zamenica, 24. Suglasnik, 30. Vrsta ptice (mn.), 32. Samoglasnik, 35. Suglasnik, 37. Dva ista suglasnika, 39. Aždaja, 43. Veznik.

Rešenja iz prošlog broja: 1. pelin, 6. okišan, 8. plovani, 9. jp, 11. o, 12. sar, 13. j, 14. lp, 15. a, 16. ut, 17. p, 18. overa, 21. Boža Petrović, 25. Anika, 26. ogledi, 27. ano, 28. bre, 29. nem, 30. Jasna, 32. ni, 34. v, 35. Tanasko, 38. Donatelo, 39. Vatin.

in memoriam

NEĐO KARANOVIĆ

Dana 23.04.2007, u 58. godini umro je vrstan pčelar, dobar učitelj i pregalac u pčelarstvu, Neđo Karanović.

Dobitnik je brojnih pčelarskih priznanja, a poslednje, "povelju" od SPOV-a, nije dočekaao.

Neka počiva u miru i neka mu je večna slava.

Udruženje pčelara Kikinda

Kompanija RIOS i

MEĐENA RIZNICA

svetna pčela

- Izrada i prodaja satnih osnova
- Zamena i otkup voska
- pčelarska oprema
- hrana za pčele
- lekovi za pčele
- Pčelarski proizvodi: med, vosak, propolis, mlec
- Izrada i prodaja košnica

riosstapa@ptt.yu

Karađorđeva 2, Rača; Tel.: 034/752-189; Mob.: 063/74-04-928

U sledećem broju:

Tema: **APIMONDIJA BLIŽE NAMA**

CCD... Java ili ružan san?

Medeni dar gradu...

Polen ambrozije i pčele!

Šta mogu deca u Erdeviku?

Zatvarač leta Cr - 50 din, Zn - 25 din

EVROTOM

Pletena mreža
Cr (prohrom)
1,5 x 1,5
2,5 x 2,5

AKCIJSKA PRODAJA POLENA
600 din / kg

Programsko - digitalna kasetna
Vrcaljka (6DB ili 8LR) i sve ostale

Svi lekovi za pcele

Pogače za dodatak prehrani
pčela

IZRADA I PRODAJA SATNIH OSNOVA
ZAMENA: OTKUP VOSKA I STAROG SAČA
PČELARSKI PRIBOR I OPREMA
KOZMETIKA I HUMANA MEDICINA
za savi pčelarije proizvođa

BREŽIJA, 22400 RUMA, Kraljevačka 46
Telefon: ++381 22 479 585, Fax: ++381 22 471 675
BIB, 70100 BRČKO, Semberska 12, Telefaks: ++387 49 340 443
BUGARSKA, SOFIJA, Telefaks: ++359 2 84 031 33
e-mail: evrotom@hotmail.com
<http://www.evrotom.com>